

TÜRKİYE'DE
BİREYSEL SİLAHSIZLANMA
VE ŞİDDET HABERLERİ

UMUT VAKFI
YEREL MEDYA SEMİNERLERİ

ANTAKYA

UMUT VAKFI YAYINLARI

**TÜRKİYE'DE BİREYSEL SİLAHSIZLANMA VE ŞİDDET HABERLERİ
YEREL MEDYA SEMİNERLERİ
ANTAKYA**

Raportör: Ayşe Yıldırım

Yayın Numarası:10

Umut Vakfı Yayınları

ISBN: 978-605-89607-0-1

I.Baskı Aralık 2008 – İSTANBUL

Bu kitabın içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve yayınlanamaz.

Kapaktaki Karikatür: Aydın Demirörs

13. Bireysel Silahsızlanma Ödüllü "Bireysel Silahsızlanma : Yaşama Hak Tanıyın" Karikatür Yarışması, 2007

Umut Vakfı

Yıldızposta cad.52, 34340 Esentepe / İstanbul

Tel : (212) 337 29 93

Fax: (212) 288 66 75

vakif@umut.org.tr

www.umut.org.tr

Umut Vakfı, Friedrich Ebert Stiftung Derneği'ne değerli katkılarından dolayı teşekkür eder.

“TÜRKİYE'DE BİREYSEL SİLAHSIZLANMA VE ŞİDDET HABERLERİ”

YEREL MEDYA EĞİTİM SEMİNERİ

ANTAKYA

SUNUŞ

Medya ve sivil toplum alanı toplumsal zihniyetimizin aynasıdır. Kùltür, değerler, yaşam tarzları ve bunların ilişkili olduğu her tùrlù toplumsal durumumuzu bu alanda görürüz.

Bu nedenle medyanın ve sivil toplumdaki aktörlerin, insanın temel hak ve özgürlüklerinden yana bir duruşları ve bakışları olması gerekir. Medya, önce yurttaşların yararını ve eğlencesini gözönünde bulundurarak yayıncılık yapmak; sivil toplum örgütleri ise çalışmalarını “yurttaş” yararını merkeze alarak; ilgili oldukları alanlarda görünmez sorunları görünür kılmak, araştırmak, eleştirmede bulunmak, öneriler geliştirmek ve “insan”a yakışan yaşam pratiklerinin gelişmesine katkıda bulunmak durumundadır. Bu nedenle, her iki aktörün bu anlamdaki birliktelikleri son derece önemlidir.

Sivil toplum alanında konumlanan bir sivil toplum örgütü olan Umut Vakfı, insanın en temel hakkı olan “yaşama hakkı”nı merkeze alarak; hukukun üstünlüğüne, adalete ve barış kùltürüne inançla “bireysel silahsızlanma”ya dikkat çekmeyi hedefledi. Gazetecilerin bu alandaki rolünün öneminin farkında olarak; varlığını son derece önemsemediğimiz ve geliştirilmesinin demokratik kùltür açısından önemli olduğunu düşündüğümüz yerel medyanın dikkatini bireysel silahlanma ile oluşan şiddete çekmek ve bu konuda yerel medyada tutum geliştirilmesine katkıda bulunmak bizce son derece önemlidir. Buradan hareketle, geçtiğimiz yıldan bu yana Diyarbakır, Rize ve Eskiřehir’de düzenlediğimiz “Türkiye’de Bireysel Silahsızlanma ve şiddet Haberleri” Yerel Medya Seminerlerinin 4. Sünü Antakya’da gerçekteştirdik. Elinizde tutmakta olduğunuz bu kitap ise sözkonusu seminerin içeriğinden oluşmaktadır. Medya ve şiddet literatürüne yeni bir kaynak olarak faydalı olmasını dileriz.

Bu vesileyle, projemiz kapsamında emeği geçen tüm dostlarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Umut dolu yarınlara,

Nazire DEDEMAN

Umut Vakfı Kurucu Başkanı

“TÜRKİYE'DE BİREYSEL SİLAHSIZLANMA VE ŞİDDET HABERLERİ”

YEREL MEDYA EĞİTİM SEMİNERİ

2 KASIM 2008, ANTAKYA

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Nazire Dedeman (*Umut Vakfı Kurucu Başkanı*)

Nusret Miroğlu (*Hatay Valisi*)

1. BÖLÜM

Oturum Başkanı: *Ahmet Abdullahoğlu (Antakya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı)*

Gazetecilik Meslek İlkeleri ve Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi

Nail Güreli (Umut Vakfı Onursal Mütevellisi- Milliyet Gazetesi Köşe Yazarı)

Medya Okuryazarlığı Açısından Şiddet Haberleri

Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu (Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi)

Şiddet Haberlerinde 'İnsan Hakları'

Av. Fikret İlkiz (Umut Vakfı Mütevellisi ve Yönetim Kurulu Üyesi)

2. BÖLÜM

Oturum Başkanı: *Mehmet Ali Solak (Hatay Güney Rüzgarı Dergisi Sahibi)*

Yaşama Hakkı Açısından Bireysel Silahsızlanma: Türkiye'de Durum ve Medyanın Sorumluluğu

Psikiyatr Dr. Ayhan Akcan (Umut Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi)

Şiddet Haberlerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini: Kadınlara İlişkin Yasal Durum, Şiddet ve Hukuk - Basın İlişkisi

Av. Filiz Kerestecioğlu (Güncel Hukuk Dergisi)

Çocuk ve Şiddet Haberleri

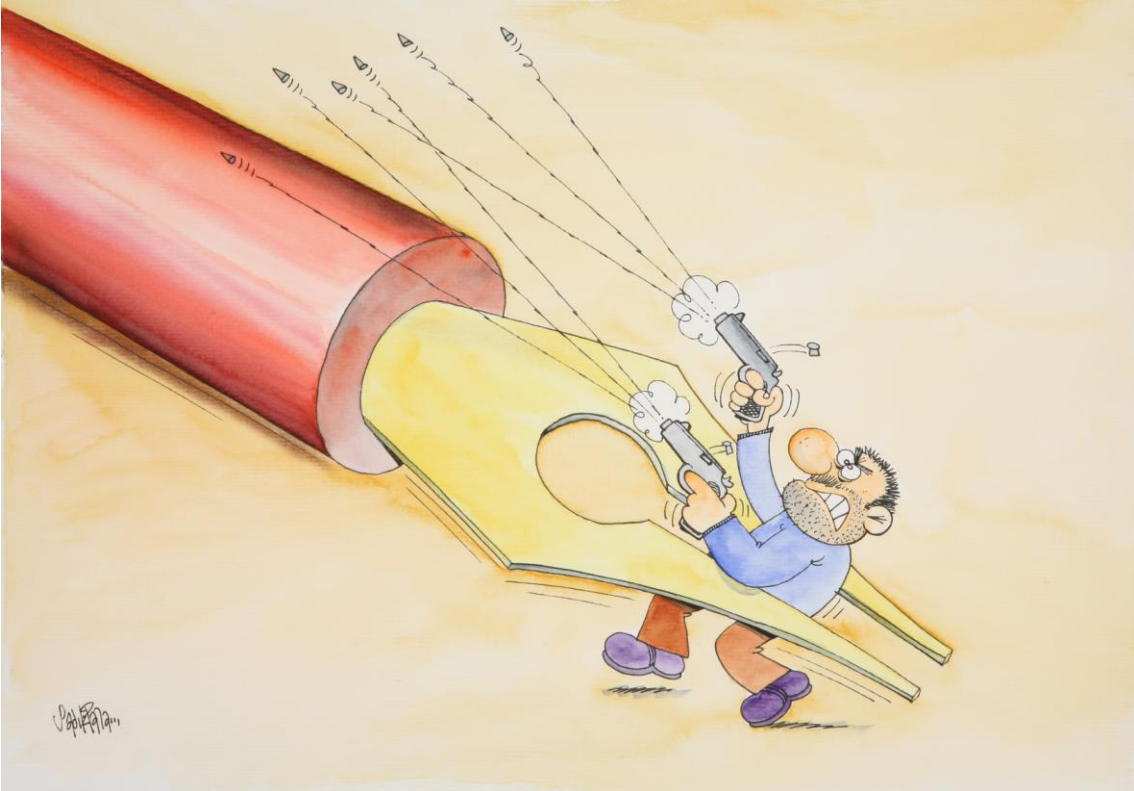
Rağıp Duran (Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi)

3. BÖLÜM: TARTIŞMA

Yerel Medya'nın Şiddet Haberciliğine Bakışı

Moderatör: Nail Güreli

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sadık Pala

13. Bireysel Silahsızlanma Ödüllü “Bireysel Silahsızlanma: Yaşama Hak Tanımın”
Karikatür Yarışması, 2007

NAZİRE DEDEMAN

(Umut Vakfı Kurucu Başkanı)

Medya, literatürde, “4. Kuvvet” tanımlamasıyla yerini alırken, sivil toplum ise artık 5. Kuvvet olarak gösterilmektedir. Demokratikleşme tartışmaları açısından da önemli olan bu iki “kuvvet”in birlikteliğinin merkezinde, kuşkusuz yurttaşlar ve yurttaşların en temel insan hakları yer almalıdır.

Yerel Medya Seminerlerimize başlarken, konunun merkezine, insanın en temel hakkı olan “yaşama hakkı”nı koyduk. Hukukun üstünlüğü, adalet, barış ve yurttaşlık kavramları çerçevesinde bireysel silahsızlanma konusuna dikkat çekmek istedik.

Çünkü, bireylerin sahipliğinde bulunan silahlarla meydana gelen yaşam hakkı ihlalleri, barışın hakim olduğu coğrafyalarda sessiz sedasız süren bir savaşın varlığına işaret ediyor. Bu sorun sadece Türkiye’de değil, Dünya’da da önemli bir insan hakkı sorunudur.

IANSANIN (Küçük Silahlara Karşı Uluslararası Eylem Ağı’nın) verilerinden biliyoruz ki; Dünya’da her gün 1000 kişi ateşli silahlarla ölüyor. Bu sayının 250’si savaşlarda ölümlerden oluşurken; 750 kişi ise ateşli silahlarla meydana gelen cinayet, intihar, kaza gibi nedenlerle hayatlarını kaybediyorlar.

Yine IANSANIN verilerine göre, Dünya’da 875 milyon silah kullanımında bulunuyor. Bu silahların %74’ü, yani çoğunluğu sivillerin elinde bulunmaktadır.

Türkiye’de ise yılda ortalama 3 bin kişi ateşli silahlarla ölmektedir. Mağduriyet yalnızca yaşamından olan bu 3000 yurttaştan ibaret değildir. Onların anneleri, babaları, kardeşleri, sevdiklerini de düşünürseniz mağduriyetin çok daha büyük olduğunu takdir edersiniz.

Ülkemiz, insan hayatının bu denli ucuz olduğu ve populist politikalara, çıkarlara kolayca harcandığı bir ülke olmamalı. Bu nedenle sivil toplum ve medya, öncelikle insan haklarından yana, kamusal yararı gözetmek üzere birlikte hareket etmelidir. Demokrasi açısından medya ve sivil toplum konusunda düşünmüş önemli bir bilim insanı olan John Keane’in belirttiği gibi “Medya, siyasi ya da ekonomik iktidar sahiplerinin kişisel kazancı ya da kârı için değil, tüm yurttaşların kamusal yararı ve eğlencesi için kullanılmalı.”

“Bireysel Silahsızlanma ve Şiddet Haberleri” Yerel Medya Seminerler dizisinin amacı; ülkemizde en önemli değişimci güç olan medyanın, özellikle de yerel medyanın şiddet ve bireysel silahsızlanma konusundaki olaylara ve olayları yansıtmaya biçimine objektif ve meslek gereklerine uygun eleştirel yaklaşımını oluşturmaktadır. Siz gazetecilere, bu konuda çok önemli sorumluluk ve görev düşüyor. Belki de en fazla okunan, dikkat edilen şiddet haberleri, gündelik yaşamın bir parçası olarak, medya izleyicisine türlü yaşamsal tecrübeler, insan hikayeleri anlatıyor. Peki bu haberlerin ve olayların tanıkları olan gazeteci arkadaşlarımız, bir tür hikaye anlatıcısı olarak, toplumsal kanaat ve davranışları şekillendirdiklerinin farkında mıdır? Gazeteciler, tanık oldukları olayları aktarırken, taşıdıkları sorumluluğun bilincinde midirler? Bu sorular, bugünkü eğitim programımızın temelini teşkil ediyor.

Bugünkü programımız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; genel olarak, gazetecilik meslek ilkeleri, medya okuryazarlığı ve insan hakları açısından şiddet haberleri konuları ele alınacak. İkinci bölümde ise; şiddet haberlerinde çocuk ve toplumsal cinsiyet ile bireysel silahsızlanma konularında bilgileneceğiz. Sonrasında; “Yerel Medya’nın Şiddet Haberciliğine Bakışı” konusundaki tartışma oturumunda sayın konuşmacılarımız, oturum başkanlarımız ve siz gazeteci arkadaşlarımız ile birarada olacağız. Bu oturum, karşılıklı olarak konuya bakış açımızı ortaya koyacağı için son derece önemlidir. Bu nedenle son oturuma katılmanızı, fikirlerinizi, deneyimlerinizi, sorularınızı ve değerlendirmelerinizi bizlerle paylaşmanızı rica ediyoruz.

Verimli, eğlenceli ve katılımcılığınızın yüksek olduğu bir seminer olmasını dilerim.

Umut dolu yarınlara...

NUSRET MİROĞLU

(T.C. Hatay Valisi)

Ülkemizin birbirinden önemli pek çok meselesi var. Bunlardan birisi de bugün burada ele alınıyor.

Ülkemizde, meselelere baktığımızda önce problemi kendi ellerimizle doğuruyoruz. Şikayetçi olduğumuz konu silah. Neden silah diyoruz, silahsızlanma diyoruz? Peki silahı kim yapıyor? İnsanın kendisi yapıyor. Silahlanan kim? Yine insan. Peki bunu nasıl yapıyor? İlegal veya legal yapıyor. Yani problemin kaynağında insan var.

Sonra bakıyoruz şiddet haberleri... Peki kim yapıyor şiddeti? İnsan yapıyor. Haberi kim yapıyor? Yine insan yapıyor. Peki şikayetçi olduğumuz nokta ne? Diyoruz ki; silahlanma olmasın. Olduysa da, silah insana yöneltilmesin. Bu şiddet olduysa da kamuoyuna doğru bir şekilde yansıtılsın. Peki doğrusu ne? Bugün bunu tartışacağız.

Ben izninizle şikayetçi olduğum, doğru bulmadığım hususları dile getirmek istiyorum. Bir kere gerek ulusal, gerek yerel basında ya da televizyonda olayların verilmiş şekli tüylerimi ürpertmektedir. Bir trafik kazasının verilmesine bakıyorum. Benim 10 yıllık da polisliğim var; bu olayların içinde bulunmuş, görmüş, bakmış, incelemiş birisiyim. Beni bu kadar etkileyen görüntünün 5-6 yaşındaki, 10 yaşındaki bir çocuğu nasıl etkilediğini tahmin edin veya yaşlı bir insana nasıl tesir ediyor? Mesela benim annem bunları seyredince hemen oturup ağlıyor.

Tabii ki her insanın etkilenmesi farklı farklıdır ama genel bir durum var hepimizi tesir altına alan. Peki basın bunu vermesin mi? Tabii ki versin ama verilmiş şekli çok önemlidir. Burada bir ortak noktanın bulunması lazım. Bir örnek vermek istiyorum size. 11 Eylül'de ABD'de çok önemli bir olay yaşadı. Bunun basına verilmiş şekline bakmamız lazım. Dehşet verici, insanlar canlı canlı yandı, yıkıldı ama ben bunları basında çok fazla görmedim. Bir de Türkiye'de böyle bir olayın olduğunu düşünün. Nasıl manzaralar aksedecek ben tahmin bile edemiyorum. Birkaç deprem yaşamış biri olarak, bir idareci olarak söylüyorum. Biz neyle uğraşacağımızı şaşırдық. Tekrar söylüyorum; basının haber vermesinin önüne set çekilsin gibi bir düşüncem yok, tam tersine basın bütün haber alma imkanını kullanmalı, haber de vermeli. Ama veriş şekli çok önemli. Verirken neyi hedefliyorsunuz bu çok önemlidir. Hiçbir şey düşünmeden mi veriyorsunuz, bir hesap yapmadan mı veriyorsunuz, yoksa bir takım hesaplar mı yapıyorsunuz, bu hesaplarınız ne kadar doğru? Ben haberi verdim gerisine karışmam diyebilirsiniz ama o zaman biz bir ortak sorumluluktan bahsediyoruz. Bir vatandaş olarak da birlikte yaşıyoruz. Bir ülkede, bir dünyada yaşıyoruz. Hepimizin müşterek sorumlulukları yok mu?

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ

Hepimize sorumluluk düşüyor, hangi hizmeti yaparsak yapalım, hangi işi yaparsak yapalım orada muhakkak bize düşen sorumluluklar vardır. Peki bu sorumluluğun temelinde ne var? Bana göre önce insan var. Eğer bütün meselelerde biz insana odaklanırsak ve gayretimiz, maksadımız insansa, hangi problem olursa olsun daha kolay çözeriz. Bunun arkasından ne gelir? Yine insan hakları ve hukukun üstünlüğü gelir. Şimdi hukukun üstünlüğü sağlanmamışsa, hukuk bizi tatmin etmiyorsa o zaman ne olur? Herkes kendi hakkını aramaya gider. Eğer hukuk suçu doğru cezalandırmıyorsa, toplum suçu doğru cezalandırmıyorsa o zaman ne olacak, insanlar cezayı kendi vermeye kalkacaktır. O zaman bunun altından nasıl kalkacağız biz. Yani herkes kendi hakkını almaya kalkarsa dirlik düzeni biz sağlayamayız. O halde hukukun üstünlüğü dediğimiz şeyin her ülkede, özellikle de demokratik ülkelerde muhakkak olması gerekiyor. Suç işleyen devlet tarafından adil olarak cezalandırılması gerekiyor. Bunu ne kadar doğru yaptığımızı sorgulamamız lazım. Ne kadar adil cezalandırıyoruz? Bunun bize, topluma yansımaları nasıl oluyor? Toplumda bunu tatmin edici bulmayanlar suçu cezalandırmak için tekrar yeni bir suç mu işliyor? Bunların çok doğru olarak ortaya konması lazım.

RUHSAT VERİRKEN KENDİMİZLE ÇELİŞİYORUZ

Nazire Hanım bir takım istatiki bilgiler verdi. Şimdi bir legal silahlar var, yani kayıtlı; bir de illegal silahlar, yani kayıtsız silahlar var. Rakamlara baktığımızda kayıtlı silahlarla çok fazla suç işlenmiyor, daha çok suçlar kayıtsız yani illegal silahlarla işleniyor. Peki tamam doğru ama kayıtlı silahlarla işlenmiyor mu? Zaman zaman onlarla da işleniyor. Peki insanlar neden silah ister? Bir kere dönüp buna bakmamız lazım. Bir, çocukluğundan, ailesinden gördüğü bir alışkanlık var; mesela Karadeniz'de silah meraklısı çoktur. Çocuk kalkar evde silah görür, düğünde silah atıldığını görür, onun çok güzel olduğunu zanneder. Onu nasıl izah edeceğiz? “Silah çok kötü” dediğin zaman babasında silah var, amcasında silah var, ağabeyinde silah var ve bu silahlar düğünde, dernekte, bayramda takır takır atılıyor. Çocuk görerek de öğrenir. “Bu kötü” dediğinizde de inanmaz. “Kötü bir şey olsa babam yapmaz, ağabeyim yapmaz, demek ki bu iyi bir şey” diye düşünür..

İki; güvenlik sebebiyle insanlar silaha başvurur. Yani kendisini daha güvende hissetmek ister. Peki bizim işimiz ne, devletin görevi ne? Birinci görevimiz devlet olarak, vatandaşın mal ve can emniyetini sağlamaktır. Bazen burada tezata düştüğümüzü görüyorum. Biz insanlara can güvenliği nedeniyle silah veriyoruz. Şimdi burada bizim birinci vazifemiz insanların can ve mal güvenliğini sağlamaksa, ne diyoruz “biz senin can ve mal güvenliğini yeterince sağlayamıyoruz, al sana bir silah sen kendi canını ve malını koru”. Bu biraz bana göre devletin göreviyle çelişiyor. Biz silah verebiliriz ama bunun gerekçesi bence bu olmamalı.

ADİL CEZA ÖNEMLİ

Ben şimdi burada Hatay vilayetinde can ve mal güvenliğinden birinci derecede sorumlu bir kamu görevlisiyim. Bir vatandaşım gelip bana diyor ki “ben silah almak istiyorum”. “Peki niye almak istiyorsun?” “Benim can ve mal güvenliğim yok” diyor. Ben bir tahkikat yaptırıyorum, polis ve jandarmaya. Bir rapor geliyor önüme. Ona istinaden de silah veriyorum veya o rapor “bunun can ve mal güvenliği vardır” diyebilir. Buna rağmen benim yine de o vatandaşa silah taşıma ruhsatı verme takdirim vardır. Diyelim ki veriyorum; o zaman bana göre kendimle çelişiyorum. Demek ki görevimi iyi yapamıyorum. Yani görevimi hakkıyla yerine getiremiyorum, benim yapamadığımı vatandaşın kendisinin yapmasına müsaade ediyorum. Hukuk da buna müsaade ediyor. Yaptığım iş hukuka uygun, hukuka aykırı değil ama benim mantığıma pek uymuyor. Peki insanlara hiç mi silah vermeyelim? Verebilirsiniz ama bunun şartlarını çok iyi takip etmeniz lazım.

Şimdi dünyaya da baktığımızda her bölge aynı değil. Mesela Amerika'da her eyalette silah serbest değil. Her eyalette değişiyor. Oradaki insanların alışkanlıklarına, sosyal yapıya göre farklılıklar var. Yani bütün Amerika aynı şeyi uygulamıyor. Bir de Amerika'da, hiç kimse bunu unutmamasın, idam cezası var. İdam cezasını çatır çatır uyguluyor. Yani ceza çok güçlü. O bakımdan şimdi insanı suç işlemekten nasıl alıkoyacaksınız? Önce suç işleme ortamını yok etmeniz lazım veya onu var etmemeniz lazım. Bütün tedbirleri almanıza rağmen insanlar suç işliyorsa, o zaman da adil bir cezanın olması lazım. Cezanın adil olmaması halinde suç işlenmeye devam edilir. Her şey eğitimle olur, eğitimsiz hiç bir şey olmaz buna katılıyorum. Ama her şeyi eğitimin çözdüğünü de söyleyemeyiz. Yani eğitilmiş insanlar suç işlemez... Eee, hayat öyle demiyor. Bir sürü örneği var. Tabi eğitimle neyi anlıyoruz, onu da doğru ortaya koymamız lazım. Eğer lise, üniversite diploması almaksa, bu diplomalara sahip bir sürü insanın hem de akla hayale gelmeyecek korkunç suçlar işlediğini görüyoruz. O halde, demek ki insanoğlu bunları yapıyor, yapıyorsa cezasını alması lazım. Bunun olmazsa olmazlarından biri eğitimidir, ikincisi de adil cezadır. Bunları eğer doğru şekilde yapamazsak şikayetlerimizin devam edeceğine inanıyorum.

SİLAH ÜSTÜNLÜK ARACI OLARAK GÖRÜLÜYOR

“Ben silah almak istiyorum” diyen birisine soruyorum; “niye almak istiyorsun?”. “Efendim bulunsun” diyor. Bakıyorsun adamın akli başında, suç işleyecek bir durumu da yok. Bir üstünlük olarak görünüyor silah taşımak. Bu ne kadar doğru bir şey? Silahlı bir insanın, silahsız bir insana karşı üstünlüğü, farklılığı... Böyle bir algılama ne kadar doğru? Bunun üzerinde de bence durulması lazım ve silahın ne iş gördüğüne bakmamız lazım. Silah insan öldürüyor, yani bir ölüm aracı silah. Biz savaş yapmıyoruz, öyle bir hazırlığımız da yok. Geçmişine baktığımızda toplumun bu alışkanlıkları kazanırken temelinde biraz da bunlar yatıyor. Çünkü sürekli savaşlarla yaşayan, sürekli tehlikelerle boğuşan insan kendisine hep silah yapmış, ok

yapmış, mızrak yapmış. Sonra bunları aşama aşama geçip arkasından da ateşli silahları bulmuş. Ama zaman da değişmiş; insanlar artık şehirleşmiş, sanayileşmiş, teşkilatlanmış, polisi, jandarmasını, askerini kurmuş. Bundan bin sene önceki gibi dağ başında tek başına yaşamıyor. Artık kendini koruyan değil, onu koruyan bir teşkilatlanma, bir devlet ortaya çıkmış. O halde medeni, huzurlu, güvenli bir toplum olarak yaşamak istiyorsak bu söylediğim hususlara dikkat etmemiz gerekir.

“Hak” diyoruz, “insan hakkı” diyoruz; hakkın ne olduğunu iyi anlamamız lazım. Şimdi her şeye kendi bölümümüzden bakarsak, her şeye kendi menfaatlerimiz yönünden bakarsak, böyle bir hak anlayışı yok. Sizin hakkınızın olduğu yerde başkalarının da hakkı var ve bu iki hak birbirine asla dokunmamalı, sınırları ona göre tayin edilmeli. Sizin kendinize yapılmasını istemediğiniz bir şeyi asla başkasına da yapmamanız lazım. Aksi taktirde asla hak ve hukuk anlayışından bahsedemeyiz. “Ben istediğimi yapayım ama başkaları bütün kurallara uysun”... Böyle bir anlayış yok. İstisnasız olmaz kuralı. Yani kural doğruysa bunun istisnası olamaz. İstisnası oluyorsa kuralın doğruluğundan şüphe vardır. İnsanlar sorgular, “niye o uymuyor” diye.

1. BÖLÜM

Aydın Demirörs

13. Bireysel Silahsızlanma Ödüllü “Bireysel Silahsızlanma: Yaşama Hak Tanım”
Karikatür Yarışması, 2007

GAZETECİLİK MESLEK İLKELERİ VE TÜRKİYE GAZETECİLERİ HAK VE SORUMLULUK BİLDİRGESİ

Nail Güreli

Meslek ilkeleri her zaman, yani gazetelerin yaygın hale geldiğinden bu yana hep tartışılır hale gelmiştir. Zaman zaman eleştiri konusu da olmuştur, özeleştiride yapılmıştır. Meslek ilkeleri kavramına dikkat çekilmeli, çünkü çoğu zaman bu kavramlar yerine basın etiği, basın ahlakı, medya ahlakı gibi sözcükler kullanılmaktadır ki, bu ahlâk sözcüğü biraz da kural fetişizmini içeriyor. Çünkü eğer konu ahlâksa ve suç varsa, onun yeri yargıdır, yargı olmalıdır. Çok seslilikten yana olan medyanın sorunu bu olmamalıdır. Medya hoşgörülü bir yaklaşımla, daha makul bir düşünceyle ancak meslek ilkeleri açısından değerlendirme yapıp uyarıda veya ihtarda bulunur ki, meslek ilkelerini izleyen meslek kuruluşları ve örgütleri de zaten bunu yapmaktadırlar. Onun için ceza içeren sözcükler yerine hoşgörülü uyarı ve meslek ilkeleri öne çıkarılmalı. Ahlâksızlığın değerlendirilmesi, cezalandırılması ancak yargının işi olmalıdır. Nitekim başta Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) olmak üzere basın örgütleri, meslek ilkeleri bağlamında uyarılarını yapmaktadırlar.

Meslek ilkelerinin başlangıcı Avrupa'da 17. yy'da 1631'de Fransada çıkan La Gazette ile başlıyor. O gazete, meslek ilkeleri kavramını getiren ve yolunu açan gazete olarak kabul ediliyor. Zaman içinde basın özgürlüğünün kilometre taşları da yavaş yavaş oluşturulmuştur. Bunlar arasında 1954'deki Boudeaux Bildirgesi'ni, 1971'deki Münih Bildirgesi'ni ve 1993'de Avrupa Konseyi'nce hazırlanan metni sayabiliriz. Amerika'da da Gazete Editörleri Cemiyeti'nin 1923'de yayımladığı metin de ilkeler metni olarak kabul ediliyor. Ardından 1929'da Amerikan Basın Konferansı'nın belirlediği genel kurallar dizini geliyor.

Ülkeler ve kıtalar üstünde ise başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere Birleşmiş Milletler'in, UNESCO'nun bu konuda çeşitli kararları, sözleşmeleri, metinleri bulunmaktadır.

Türkiye'ye gelince; meslek ilkeleri ifadesini 1946'da kurulan bugünkü adıyla Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) olan cemiyetimizin tüzüğünde buluyoruz. O tüzükte, meslek ilkelerini koruyacağı yönünde çaba harcayacağını belirtir Türkiye Gazeteciler Cemiyeti. Sonra 1960 yılında yine TGC öncülüğünde Abdi İpekçi'nin çabalarıyla Basın Ahlak Yasası oluşturuldu ve bunun yürütülmesini, gözetimini üstlenmek üzere de Basın Şeref Divanı kuruldu. Kurul, meslek ilkelerine aykırı hareket ve yayınlara karşı uyarıda bulunuyordu. Ancak zaman içinde bu uyarıya muhatap olanlar kurulu eleştirip, kararlarına karşı çıktılar ve zaman içinde Basın Şeref Divanı tarihe karıştı. Ondan sonra 1972'de TGC'nin Genel Kurulu'nda Uluslararası Basın Enstitüsü'nün hazırladığı 9 maddelik bir metin meslek ilkeleri olarak kabul edildi. 1988'de de bir gönüllü kuruluş olarak Basın Konseyi kuruldu. O da bir takım meslek ilkeleri belirlemişti ama o da zaman içinde Basın Şeref Divanı'nın karşılaştığı olaylarla karşılaştı. Bazı uyarılar muhatapları tarafından tepki gördü, Konsey'den ayrılanlar oldu. TGC zaten Konsey'e üye değil. O dönemi meslek ilkeleri konusunda değerlendirmek açısından bir ortak paydaya da dikkat çekilmeli. Basın Şeref Divanı, 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonraki dönemde kuruldu ki, askeri yönetimin hemen sonrasında başlayarak 'Basın yalan yanlış yazıyor, bunun bir düzene sokulması lazım, basına çeki düzen verilmesi gerekir' diye hem askeri yönetimde, hem de kamuoyunda, hatta bazı gazeteciler arasında da taraftar bulan bir görüş gelişmeye başladı.

Basın Konseyi'nin kuruluşuna gelirse; o da 12 Eylül darbesinden sonra kuruldu ki, darbenin lideri Kenan Evren 1989'a kadar ülkenin Devlet Başkanı, ondan sonra Cumhurbaşkanı olarak egemenliğini, iktidarını sürdürdü. O da kendine özgü üslubuyla aynı şekilde basını eleştiriyordu. Yine tam o dönemde "basın kendine çeki düzen vermezse çok sert tedbirler gelir" endişesi, düşüncesi izlendi. Bunun da cevabı Basın Konseyi'nin kuruluşuyla oldu. Yani her iki gönüllü kuruluşun da askeri dönemler sırasında gerçekleştiğini kaydetmek gerekir.

BİLDİRGE'NİN HAZIRLANIŞI

Bildirge'ye gelirse; Türkiye Gazeteciler Hak ve Sorumluluk Bildirgesi mesleğin kurallarını belirleyen bir anayasadır. Bu metnin hazırlanışını kısaca özetleyelim.

19 Kasım 1997'de TGC bir olağanüstü kongreyle tüzük değişikliği yaparak, meslek ilkelerini izleme komitesini oluşturdu. Amaç yeni meslek ilkeleri saptamaktı. Burada Umur Talu'yu teşekkürle anmak gerekir, çünkü bu Bildirge'nin asıl mimarı odur. Komite, dünyadaki bütün

ülkelerdeki benzer metinleri inceledi, Türkiye'deki metinler ve Türkiye'nin koşullarıyla beraber üzerinde çalışıldı. Bir metin hazırlandılar, o metin yönetim kurulunda görüşüldü. Kurul üyelerinin de önerileri dikkate alınarak, komite tarafından bu metin üzerinde yine bir çalışma yapıldı. Tekrar Yönetim Kurulu'na geldi. O metin tekrar görüşülüp benimsendikten sonra geniş kapsamlı bir toplantıya sunuldu ki, bu toplantı sadece TGC üyelerine değil bütün gazetecilere, diğer meslek örgütlerine, sivil toplum örgütleri temsilcilerine ve üniversitelere açıktı. Burhan Felek Konferans Salonu'nda yapılan toplantıda tartışıldı. Bunun ardından Yönetim Kurulu son şeklini verdi. Bu Bildirge'nin altına 1998'de, çoğu gazeteci olmak üzere, 3 bin kişi imza attı. Bu Bildirge'nin farkı şudur: Daha önceki bildirgelerde tamamen gazetecilerin uyması gereken kurallar sınırlayıcı şekilde yerliyordu. Bu Bildirge'de ise o kuralların yanısıra gazetecilerin hakları ve özgürlükleri de yereldi. Bir özelliği budur. Uygulamada da görülen bir özelliği daha vardır: Gerek 1960'lardaki Basın Şeref Divanı uygulaması, gerek halen sürmekte olan Basın Konseyi uygulamasında, uyarıların muhatapları zaman zaman itiraz etmiş ve örgütten ayrılmışlardır. Ama 10 yıl oldu, TGC'nin bu Bildirgesi gereğince yapılan uyarılara hiçbir itiraz gelmedi.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ

Tabii bugünden yarına herşeyin bir anda düzelmesi olanaksız. Düzelmemesinin tek sorumlusu sadece gazeteciler ve basın kuruluşları değil, başta siyaset kurumu da sorumludur. Siyaset-medya- ticaret üçgeni. Gazeteciliğin doğru ve dürüst yapılmasının en önemli engellerinden biri de budur.

Bildirge'nin giriş bölümünde yer alan insan ve yurttaş hakkı maddesi der ki; herkes bilgi edinme, haber alma, özgür düşünce, ifade ve serbest eleştirii hakkına sahiptir.

Buna bir parantez açalım: Tabîî düşünce özgürlüğü var, herkes istediği gibi düşünüyor. Ama bu, sanki düşünce özgürlüğü varmış gibi söylenir ve kısıtlamalara gerekçe olarak kullanılır. Oysa elbet herkes istediği gibi düşünür: Evde otur düşün, parkta otur düşün, denize bakarak düşün, elleri arkaya dola düşün; hindi bile düşünüyor. Yani düşünmenin engellenmesi mümkün değil ama düşünce açıklamaya geldiği zaman iş değişiyor. O zaman ulusal çıkarlara aykırı, “zararlı düşünce” kavramı ortaya getiriliyor, aile kavramına aykırı düşünce, toplum düzenine aykırı zararlı düşünce kavramı geliyor ve işin içinden çıkılmıyor. Bu da tabîî yeni düzenlemelere, tedbirlere yol açıyor. Düşünceyi açıklama özgürlüğü önem kazanıyor ama hangi düşünceyi nasıl açıklayacaksınız? Önce bilgi sahibi olmanız gerekiyor. Bilgi sahibi olacaksınız ki, o düşünceyi açıklayabilesiniz, bir düşünceye sahip olabilesiniz. Uğur Mumcu'nun dediği gibi; bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanlarla bu iş gitmiyor.

Bildirge'nin üçüncü maddesi der ki; gazeteci başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere insanlığın evrensel değerlerine, çok sesliliğe, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, dil, din, sınıf ve felsefî inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslararası nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Gazeteci her tür şiddeti -ki bunun içinde bireysel silahlanma da var- haklı gösteren özendirici kışkırtan yayın yapamaz.

Özel yaşama saygılı olmalıdır, kişilik haklarına, cevap ve düzeltme hakkına saygılı olmalıdır. Gazeteci, devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politika konularında önyargılara değil halkın haber alma hakkına dayanır. Yani devletin uyarılarına, devletin resmi ideolojisine değil halkın haber alma hakkına dayalı olarak görev yapar. Onu, mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir.

Güncel konu olan yargı konusu hakkındaki madde de der ki; hazırlık soruşturması sırasında soruşturmayı zaafa uğraticı, yönlendirici biçimde haber ve yorumdan kaçınılmalıdır.

Ama günümüzde, işte Ergenekon davasında da görüyoruz ki, yöneticiler yönlendirmeye kalkıyorlar..

Çocuk konusunda da Bildirge diyor ki; çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur ya da maktul kim olursa olsun 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayımlanmamalıdır.

Bu 10 yıl öncesine kadar ihmal edilen bir kuraldı. Günümüzde ise daha yaygın bir şekilde dikkat edilmeye çalışılıyor.

MEDYA OKURYAZARLIĞI AÇISINDAN ŞİDDET HABERLERİ

Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu

Aslında nasıl davranacağımızı, nasıl düşüneceğimizi, hatta neler hissedebileceğimizi bile şaşırdığımız, her şeyin karmakarışık olduğu bir çağda yaşıyoruz. Adına globalleşme mi dersiniz, modern ötesi mi dersiniz; bu içinde yaşadığımız dönemde kılavuzlara ihtiyacımız var.

Bazı kılavuzlar da mevcut aslında. Yazılı kılavuzlar da mevcut. Eski geleneksel bilgi döneminde olduğu gibi sadece iyi insan modellerini izleyerek doğru, düzgün, dürüst yaşamayı öğrenemiyoruz. Böyle bir şansımız artık modern dünyada elimizden alınmış durumda.

Dünyayla ilgili, toplumla ilgili, hayatımızla ilgili bilgileri nereden ediniyoruz? Modern öncesi dönemde geleneksel bilgi yöntemlerine başvuruyorduk. Daha sonra bilimsel bilgi yöntemlerine başvurmaya başladık. Bu ikisi arasında kişisel ve evrensel farkının olduğunu bilimsel bilgi bize öğretti. Ama günümüzde bir de 'medyatik bilgi' var. Medya da bize kendi yaşamımız hakkında, toplum hakkında, dünya hakkında bilgi veriyor. Bu bilgi adeta bütün gündelik yaşantımızı kuşatmış durumda. Ama medyatik bilgiyi bilimsel ya da geleneksel bilgiden ayıran önemli bazı farklar var ki, çok hızlı tüketiliyor. Aynı anda birbiriyle çelişen bilgiler verilebiliyor. Bir bilgi bombardımanına tutuyor medya bizi ve biz bu bilgi yığınıyla ne yapacağımızı adeta bilmiyoruz. Yani medyadan aldığımız bu bilgiyi kullanabilmek için de yine kılavuza ihtiyacımız var. Medya mitler yaratıyor, efsaneler yaratıyor, bize bazı şeylerin doğru, bazı şeylerin yanlış olduğunu söylüyor ama hemen ardından bununla çelişen şeyler de söylüyor. En yaygın izlenen medya organı olan televizyonları düşünecek olursak, bir dizide ahlâksızlık olarak kabul edilen, gösterilen bir davranış hemen başka bir dizide yalanlanabiliyor ya da ana haber bültenlerinde, bir haberde kınanan bir davranış diğer haberde adeta göklere çıkartılıyor. Sanki bir ortak kural, bir ortak akıl yokmuş gibi.

Bu ortak akıl arayışı devam ederken Türkiye Gazeteciler Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ya da Umut Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarında ortaya çıkan manifestolar; bu toplantıların metinleri bize kılavuzluk yapabilir.

Kılavuza neden ihtiyacımız var? Bilgiyi kullanabilmek, bilgiyi özgürleştirici bir araç olarak kullanabilmek için onu düzenlemeye ihtiyacımız var. Evet bilgi özgürleştirir, özgürleştirilmesi gerekir. Nereden? İçine doğduğumuz sınırlılıklardan. Zaman, mekan, coğrafya, kültür, tarih, gelenek, her ne türlü kısıntı varsa içine doğduğumuz dünyada... Bizi bunlardan özgürleştirecek, daha iyiye dönüştürebilme gücü verebilecek şeydir bilgi... İnsan olmaktan kaynaklanan ortak bir potansiyelimiz var; akıl. Bu ortak akıl bilgiyi dönüştürebilme gücüne sahip. İnsanı insan yapan, diğer tabiat canlılarından ayıran onun düşünebilme gücü; bilgiyi dönüştürebilme gücüdür.

MEDYA OKURYAZARLIĞI

Şiddet haberleri ve medya okur yazarlığı başlıklarını biraraya getiren, insanın tabiatıyla bu tabiatı dönüştürme gücü arasındaki çelişkilerden, gel-gitlerden ve çatışmalardan kaynaklanıyor. Medya okuryazarlığı kavramını duymuşsunuzdur.

İlköğretim okullarında böyle bir dersin konulması gündeme geldiğinden bu yana birkaç yıldır, aslında hayatımıza yeni giren bir kavram gibi medya okuryazarlığı. İlköğretim okullarındaki öğretmenler hala tam olarak anlayabilmiş değililer. Aslında hepimiz tartışıyoruz, 'Medya okuryazarlığına ne gerek var, medyayı okuyoruz işte' diye. Ya da bazı veliler diyorlar ki, "Çok iyi oldu bu medya okur yazarlığı, çocuklarımız daha çok gazete okuyacaklar". Ya da öğretmen diyor ki, "Benim müfredatım zaten o kadar dolu ki, bir de bu medya okuryazarlığıyla mı uğraşacağım? Nasıl öğreteceğim?". Hakikaten çok karmaşık bir iş gibi karşımıza geliyor medya okuryazarlığı.

Aslında dünyada medya ve okur yazarlık ilişkisinin çok farklı boyutlar aldığını görüyoruz. Medyayla ilgili ilk bilimsel çalışmalarda, çocukları ve gençliği medyanın kötü bilgilerinden korumak üzere, yani şeytan medyadan iyi çocukları korumak üzere çeşitli araştırmalar yapılıyor. Düşünüyor ki, insan doğası masumdur, melektir ama medya dışarıdan gelen bir ajan gibi, bir aracı gibi kanımıza girer ve bizim zaaflarımızla oynar, insanın tabiatını kötüleştirir. Tabii zamanla modern akım bunun pek böyle olmadığını gösterdi. Medyanın daha çok toplumda varolan genel geçer yargıların taşıyıcısı, aktarıcısı olduğu gündeme geldi ve önemli bir toplumsallaştırma aracı olduğu da ortaya çıktı. O zaman büyüyen toplumlar mesela ABD gibi, Kanada gibi göç olarak büyüyen ve oluşan toplumlarda, medya, eğitim kurumlarının içinde bir

toplumsallaştırma aracı olarak kullanılmaya başlandı. Nasıl oldu bu? Çocuklara sadece teorik bilgiler vermek değil; sınıfa gazeteyi, radyoyu getirerek, ilköğretimden başlayarak eğitimin medyayla desteklenmesine çalışıldı. Yani medya, eğitimin bir yardımcısıydı ilk başta.

Bu bahsettiğimiz süreç 20. yüzyılın başı. 1980'lere kadar geldiğimiz süreç içinde ise bütün bu etik tartışmaları, piyasanın hakim olması, gazeteciliğin bir meslek olmaktan çıktığını iddia eden ve bunu kutlayarak söyleyen kesimin de ortaya çıkmasıyla, Türkiye Gazeteciler Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi'nde olduğu gibi, yeniden etik konulara önem verildi. Medyanın, sadece kendi başına piyasanın çekip götüreceği bir araç olmaktan çıkması düşünülmeyle başladı ve bunun için birazcık başa dönülmüş gibi oldu. Yani, medya zararlı şeyler yapabiliyor; onun için önce bir kere sınıftan medyayı çıkartalım, gazeteleri getirmesinler çocuklar sınıfa... Çünkü özellikle ilköğretimde eğitimcilerin vermeye çalıştıkları modern eğitim bilgilerinin neredeyse tam tersini aktarıyordu gazeteler, medya. O zaman çocukları yeniden medyadan korumak üzere medya okuryazarlığı ortaya çıkmaya başladı. Yani, tıpkı okuma yazmayı öğrendiğimiz eğitim kurumlarında, bize toplum içinde saygın, meslek sahibi, sözü dinlenir, inisiyatif sahibi bireyler olmamızı sağlayan bu eğitim kurumlarındaki bilgiler nasıl ancak o okur yazarlıkla mümkün oluyorsa, medyanın, aldığımız bilgileri yanlış yöne çekmesinden kendimizi koruyabilmek için de artık bir beceri olarak medya okuryazarlığını öğrenmemiz gerekiyor.

KURGUSAL MEDYA

Evet; okuryazarlık medeni olmak için başvurduğumuz ve bizi özgürleştireceğini umduğumuz bilgi ve becerilerdir. Medya okuryazarlığı ise alışık olduğumuz kağıt- kalemle okuma- yazmanın ötesinde, medyanın nasıl çalıştığı konusunda yeni bir takım bilgi ve becerilere sahip olmak gibi. Bir takım ilkeleri var medya okuryazarı olmanın. Ama başlangıçta yurttaşların bilinçli olmasını sağlayacak ölçütler bunlar adeta. Kısaca şöyle söylemek gerekirse; medya okuryazarlığı “medyada gördüğünüz herşeye inanmayın” diyor yurttaşlara. Medyanın kurgusal olduğunu ama bütünüyle kurgusal olduğunu, yani medyada hiçbirşeyin yüzde yüz gerçeğin aktarılması, gerçeğin aynası olamayacağını, bunun fiziksel ve felsefi olarak da mümkün olmadığını bize hatırlatıyor. Medya kurgusaldır. Neyi kurgular? Gerçeği kurgular ve bu kurgulanmış gerçeği de izleyiciye, okuyucuya aktarır. İzleyici okuyucu da kendi yetiştirdiği kültürel ortama ve içinde bulunduğu grup ilişkilerine göre medyayı algılar. Bu kurgulamanın yanısıra, yani yapısal özelliklerinin yanısıra, medyanın ekonomik, politik ve toplumsal bağlantıları vardır. “Bütün bunların farkında olmamız gerekir” diyor bize medya okuryazarlığı. Şimdi ilk bakışta çok güzel bir şey gibi görünüyor. Yurttaş bilincini geliştirmek üzere ortaya çıkmış bir kavram gibi bu medya okur yazarlığı.

Ama aslında bu tablo pek de iddia edildiği kadar pembe bir tablo değil. Bunun altında dünyanın değişik yerlerinde yapılan çalışmaların da gösterdiği gibi ne kadar saygın kuruluşlar ve örgütler tarafından medya okuryazarlığı yaygınlaştırılmaya çalışılırsa çalışılsın, bütün bunların hizmet ettiği bir yer var ki, o da piyasa ve neoliberal politikalar.

Şöyle ki; neoliberal politikalarda artık adeta gelişen teknolojik olanaklarla da denetlenememesi mümkün olmayan bir medyayla karşılaşılmaya başlandı. Yani eski kitle iletişim araçları, belli bir örgütlenme içinde olan medya profesyonelleri tarafından yürütülen kitle iletişim araçları, biçim değiştirdi. Yeni medyadan sözediyoruz artık. Televizyondan sözederken de yeni televizyondan sözediyoruz. Şöyle bir kendi kişisel yaşantınızı düşünürseniz, hani bundan bir 20 sene kadar önce televizyon spikerlerinin daha bir kimliksiz yüzle konuşmaları gibi bir kural vardı. Daha dakik olmaya özen gösteriyorlardı, program türleri diye bir şey vardı. Ama şimdi bütün bunlar birbirinin içine karışmış durumda ve kurallarla yasalarla ve hatta ne kadar iyi niyetli olursa olsun meslek ilkeleri ile bu karışıklığı düzenlemek adeta mümkün değil gibi gözüküyor. Çok zor. O zaman bu neoliberal politikalar diyorlar ki, “valla biz işin içinden çıkamadık. Yani yasalarla, meslek kuruluşlarıyla, örgütlenmelerle biz bu medyayı düzenleyemiyoruz. Eski kurallı, ideal haline getiremiyoruz. O zaman topu yurttaşlara atıyoruz. İnsanlar, izleyiciler, okuyucular ne izleyeceklerine kendileri karar versinler.”

Bunu nasıl yapacaklar? Medya okuryazarı olarak yapacaklar. Sorumluluk izleyiciye ve okuyucuya atılıyor. Şimdi burada tehlikeli bir durum var; çünkü o zaman bu neoliberal politikalar aynı anda gazeteciliğin bir meslek olduğunu çok da kabul etmiyor. Diyor ki; “herkes gazetecilik yapabilir. Hatta iletişim fakülteleri kapatılsın”. Nasıl ki iletişim mezunu olması, gazetecilik eğitimi alması beklenmiyor bir gazeteciden, herkes gazetecilik yapabilir, kendi kişisel ilişkileri veya kendi kültürel donanımıyla. Sendikalara gerek yok, hatta sendikalı olmak istenmiyor, makbul bir şey değil, işten çıkartılıyor insanlar, baskı yapıyor sendikalı olunca.

Şöyle bir şey söylemek gerekir: Tamamen piyasaya hizmet eden bir medya anlayışı sorumluluklarından da adeta kaçıyor. Her şeyi bir tüketici kimliğine indirgenmiş izleyici ve okuyucuya yüklemenin çok yönlü zararları var. Bu gazeteci için de zararlı. Çünkü bir süre sonra gazeteciye de gerek duyulmayacak. Hani internet gazeteciliği dediğimiz şeyde -her ne kadar o da bir şekilde moderatörlerce düzenleniyorsa da- giderek daha az gazeteciye ihtiyaç duyuluyorsa büyük yayın kuruluşlarında, herkes kendi haberlerini bir şekilde yayınlıyor. Ama çok karmaşık şeylerin yaşandığı bir ülkedeyiz. Yani bir taraftan piyasa haber bolluklarını desteklerken, öte taraftan internet blokları yasaklanıyor.

Bireysel bilgi ve haber ağı bir şekilde oluşturulurken bunun iyi tarafları var; ama kötü tarafı da gazeteciliğin bir meslek olduğunun gözardı edilmesi ve bütün sorumluluğun izleyici, okuyucuya bırakılması. İzleyici, okuyucunun da bir yurttaş olarak değil; tüketici, kullanıcı olarak tanımlanması. Yani diyor ki, “kötü bir mal yapılırsa, siz de bunun alıcısı olmayın”. Fakat haber bir meta değildir. Ayakkabı gibi, su şişesi gibi satın alınacak ve beğenmediğiniz zaman bir köşeye atılacak bir şey değildir. Haber bizim gerçeğimizi, bilgi edinme ortamımızı oluşturan bilgidir. Bu medyatik bilginin aslında hakikaten bilimsel bilgiyle de desteklenmesi için meslek ve destek örgütlenmeleri konusunda ısrarlı olmamız gerekiyor.

ŞİDDET HABERCİLİĞİNİN ÇEKİCİLİĞİ

İnsanın tabiatına gönderme yapacak olursak; popüler medya diyor ki, “biz şiddet haberlerine yer veriyoruz; çünkü bunlar çok ilgi çekiyor”.

Neden ilgi çekiyor? Bütün izleyici, okuyucu potansiyel olarak psikopat mı, çok mu hoşlarına gidiyor insanların birbirini öldürmesi, kan görmek? İlgi çekiyor ama aslında çekiciliği, insanın doğasında şiddet eyleminde bulunma gibi bir potansiyele dayanmıyor. Pek çok antropolojik araştırma aslında tabiatımızda böyle bir şey olmadığını gösteriyor. Bir de şiddeti seyretmenin getirdiği rahat, konformist bir pozisyonumuz var medya izleyicisi olarak. Gerçek hayatta rasyonel akıl bize diyor ki, “bir yerde kavga görürsen oradan kaç, çünkü sana da bir şey gelebilir”. Onun için oradan uzaklaşıyorsunuz ama medya karşısında şiddeti izlemenin getirdiği şeyler farklı. Bir kere orada beklenmeyen, sürpriz bir durum olması dikkatimizi çekiyor. Önceden kestirilemez olması, bir çatışmanın olması heyecan veriyor. Kendi içinde dramatik aksiyonu oluyor, aktörleri oluyor, unsurları oluyor. Bunların arasındaki dramatik gerilim ve bunu açıklamaya yönelik bir hikaye bizim ilgimizi çekiyor. Ama sürekli olarak şiddet haberlerine maruz kalan insanlar hangi yaşta olsunlar dünyanın çok tehlikeli bir yer olduğuna inanıyorlar ve kendilerinin de her an şiddete maruz kalabileceklerine inanıyorlar. Bu kaygıyla yaşarken, kaygının kaynağının medya olduğunu unutuyorlar, daha doğrusu bilemiyorlar. Bunu kelimelerle ifade edemiyorlar. Ama dünyanın pek çok yerinde yapılmış pek çok araştırma, senelerce süren, takip edilen araştırmalar gösteriyor ki; dünya ile ilgisi daha çok popüler medya ile sınırlı kalmış insanlar, korkak, kaygılı, içine kapanık, sürekli savunma pozisyonuna geçen, dünyanın pek de yaşanacak bir yer olmadığını düşünüyor. Yani, medyadaki şiddet haberleri, izleyicilerini, geleceğe yönelik umutları olmayan insanlara dönüştürüyor. Oysa bu da büyük ölçüde efsane. Yani medyada gördüğümüz o korkunç olaylar gerçek yaşantımızda belki de hiçbir zaman karşımıza gelmeyecek. Kaçımız, bir toplumdaki insanların yüzde kaç hayatlarında gerçek cinayete tanık oluyorlar? Ama medyadaki tanıklık, bu sentetik deneyimler, sanal deneyimler dediğimiz bu tanıklıklar bizim beynimizde bir gerçeklik duygusu uyandırıyor.

Medya da, okur yazarlık da insanın medenileşme sürecinde, uygarlık sürecinde kendi aklıyla geliştirdiği, evrensel ortak akıl arayışında başvurduğu önemli kılavuzlar. Ve bunlardan vazgeçmememiz gerekiyor. Yurttaşlık kavramından, yurttaşlık bilincinden hala umutlu olmamız gerekiyor. Ve dünyayla ilişkimiz tamamen bir kullanıcı, tüketici boyutunda ele alınmamalı.

ŞİDDET HABERLERİNDE 'İNSAN HAKLARI'

Av. Fikret İlkiz

Baktığımız zaman şiddet, en geniş haliyle bir başka deyişle saldırganlık hali... Hepimiz medyada, televizyonlarda en geniş haliyle, nefreti, kini, hırsı haberlerde görüyoruz. Bütün bunlar bize pazarlanıyor. Bütün bunlar bize anlatılıyor ve biz bunları giderek içselleştiriyoruz. Hepimizin ortak bir şikayeti var. Evet, şiddet bizim aile yaşantımızda, arkadaş ilişkilerimizde, işyerinde ve medyada günlük yaşamımızın her alanında yer alıyor.

Biz de bunları izliyoruz farkında olmadan. Bir kez de bu gözle haberleri izlediğiniz zaman bütün bunların hepsi pazarlanıp bize satılıyor. Bütün bunlara baktığımız zaman, hadi biz yetişkinler Kurtlar Vadisi'ni kapatalım; kurtları da kapatalım, bunları model almadığımızı varsayın. O zaman şöyle bir soru var haklar olarak bakıldığı zaman: Peki ya çocuklar, ya gençler? Yani bu haberler karşısında acaba çocuk haklarının farkında mıyız? Ya da çocuklar ve gençlerle ilgili olmak üzere biz haberleri yaptığımız zaman, haberleri kamuoyuna yaydığımız zaman, çocukların ve gençlerin durumunu düşündük mü? Bugünün haberinin temeli aslında 10-15 yıl önce atıldı. Yani 10-15 yıl önce bizim yaptıklarımızla bugünün haberlerini, bugünün toplum yapısını ortaya çıkardık. Basit bir şey. Medyada hayal gücüne dayalı abartılmış şiddet sahneleri insanlar için olumsuz yeni modeller oluşturabilir. Bu modellere özenmek mümkündür. Buna karşılık televizyonlarda ve sinemalarda gösterilen filmler özellikle çocukluk dönemi yaşlarında etkin izler bırakmaktadır. Bu dönemde çocuklar televizyondan, dizilerden, filmlerden 'modeller' almakta ve etkilenmektedir.

Pek çok araştırmacının ortak kanısı şudur: Televizyondaki şiddet görüntüleri izleyicilerde şiddet davranışının sergilenmesine yol açmaktadır.

Çocuklar ise yeni gördükleri, şiddet içeren bir davranışı model olarak kabul etmektedir. Bu modeli taklit etmektedir.

7-13 yaş grubu çocuklar arasında televizyon reklamlarının etkileriyle ilgili bir alan araştırması yapılmış. 2001 yılında Konya'da ilköğretim okullarında toplam 300 öğrenciye hangi reklam kahramanının yerinde olmak istedikleri sorulmuş. Çocukların 135'i, yani yüzde 45'i soruya yanıt vermemiş. 50 çocuk, yani yüzde 16.7'si şarkıcı Tarkan'ın; 33'ü, yani yüzde 11'i Turkc'ell'in kahramanı Cell-O'nun; 20'si, yani yüzde 6.7'si komedyen Cem Yılmaz'ın yerinde olmak istediğini söylemiş. İşte seçtikleri modeller bunlar.

Buna karşılık dünyaya bir bakalım;

- Belçika ve Yunanistan'da çocuk programlarının 5 dakika öncesinde ve sonrasında reklam yayını yasaktır.
- Yunanistan'da 07:00-20:00 saatleri arasında radyo ve televizyonda oyuncak reklamı yapmak yasaktır.
- İskandinav ülkelerinde şekerleme reklamı yapan firmalar ekranın bir köşesinde diğ fırçası göstermek zorundadır.
- Belçika'da televizyonda ateşli silahları taklit eden oyuncak reklamları yasaktır.

1987 yılında iki grup çocuğa, iki farklı modelin ortaya koyduğu saldırgan davranışlar izletilmiş. Birinci grup gerçek modellerle, ikinci grup çizgi kahramanlarla canlandırılmış. Çizgi film kahramanı izleyen grubun, en az canlı kahramanları izleyen grup kadar saldırgan davranışları taklit ettikleri belirlenmiş.

1996 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'de çizgi film ve çocuk programlarına saat başına 32 şiddet görüntüsü düşmekte.

6-14 yaş öğrencilerin yüzde 50'sinin akşam yemeklerini yerken ve hatta yüzde 40'ının derslerini yaparken bile televizyon programı seyrettiği saptanmış.

Yine 1996 yılında yapılan bir araştırma. Türkiye'de yayın yapan ve en çok izlenen 4 televizyon kanalı seçilmiş. Sabah 08:00 ile 24:00 saatleri arasında yayınlanan tüm programlar kaydedilmiş. 7 gün yapılan kayıt sonunda 378 saatlik döküman elde edilmiş. Araştırma sonunda Amerika'yla karşılaştırma yapılarak 378 saat değerlendirilince ortaya şu tablo çıkmış:

- Amerika'da çocuklar okulda buldukları süreden daha fazlasını televizyon karşısında geçiriyor. Türkiye'de ise 6-17 yaş döneminde 14 bin 60 saat ders görürken, 12 bin 552

saat televizyon izliyorlar.

- Amerika'da Cumartesi sabahı çizgi filmlerinde ortalama 20 şiddet görüntüsü yayınlanıyor. Türkiye'de ise Cumartesi sabahları dört kanalın ortalaması saatte 35 şiddet görüntüsü.
- Amerikalı bir ailede çocuklar 15 yaşına gelene kadar televizyonda 24 bin cinayet ve cinayet girişimi izlemiş oluyor. Türkiye'de ise bu rakam 1995 yılında 28 bin 392, 1996 yılında ise 45 bin olarak belirlendi.
- Amerika'da prime-time'da saatte 5 şiddet görüntüsüne rastlanırken Türkiye'de prime-time'da saatte 44,5 şiddet görüntüsü yer alıyor.
- 3-6 yaş arasında okul öncesi dönemdeki bir çocuğun, günün 6 saatini televizyon karşısında geçirdiği varsayılırsa; bir haftada 107,5, bir yılda toplam 5 bin 590 cinayet, ölüm, intihar ve öldürme amaçlı saldırı görüntüsü izlediği belirlenmiş.
- 6-11 yaşları arasında ilköğretim çağındaki çocukların hafta içi 4, hafta sonu 6 saatini televizyon karşısında geçirdiği düşünülürse; bu oranın haftada 88,9, bir yılda toplam 4 bin 623 civarında olduğu görülmekte.
- 11-17 yaş arasındaki çocukların ise hafta içi 2, hafta sonu 4 saat izlediği düşünülürse; bir haftada 53,6 bir yılda 2 bin 787 şiddet içeren görüntü izledikleri belirlenmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılırsa; 3 yaşından 17 yaşına kadar bir çocuğun toplam 59 bin 594 cinayet, yaralama ve ölüm görüntüsü izlediği belirlenmiştir.

MEDYADA ÇOCUK HABERLERİ

MEDYADA 'MASUMİYET HİYERARŞİSİ'

Aslında böyle bir kavram; 'masumiyeti' basamaklandırmaktır. Masumiyet hiyerarşisi, bebeklerle başlar. Azalan sırada şöyle devam eder: 12 yaşına kadar olan çocuklar, hamile kadınlar, 10'lu yaşlardaki kız çocuklar, yaşlı kadınlar, diğer tüm kadınlar, 10'lu yaşlardaki erkek çocuklar ve diğer tüm erkekler... Gazetelerin de haber değeri anlayışı bu sıralamaya paraleldir.

Kullanılan haberlere baktığınızda, 10 yaşındaki bir kız çocuğunun masumiyeti 16 yaşındaki bir erkek çocuğuna göre haber değeri açısından daha fazladır. Masumiyet hiyerarşisinde üst sıralarda yer almak daha fazla haber değeri taşımak anlamına gelmektedir. Haber değeri, mağdurun masumiyeti ve zanlının şeytanlığı ile doğru orantılıdır.

Çekilen acının veya uygulanan şiddetin oranı, mağdurun yaşı ve cinsiyeti haberin değerini belirlemektedir.

ÇOCUKLARI KONU ALAN HABERLER

Çocuklarla ilgili her türlü haber diğer haber konularına nazaran daha çok ilgi uyandırmaktadır. Çocuğun haber değerinin yüksek olması, zaman zaman medyada çocuk istismarı olgusunu da beraberinde getirmektedir.

Haberin öznesinin çocuk olmasının haberin daha çok ilgi çekmesine yol açması, medyada çocuklarla ilgili haberlerin popüleritesinin artarak devam etmesine neden olmaktadır. Gazeteler ve diğer kitle iletişim araçları da bu durumdan faydalanmak adına, güçlerini yanlış yönde kullanarak, çocukların istismar edilmelerine yol açabilmektedirler.

Çocuklarla ilgili yapılan haberlere, diğer haberlerden daha çok özen gösterilmesi gerekmektedir. Çünkü çocukluk dönemi önemli bir devredir. Çocukluk dönemi kişiliğin en fazla biçimlendiği dönemdir. Birey bu dönemde yaşanan olumsuz deneyimlerin izlerini yaşamı boyunca taşıyacaktır. Bu nedenle toplumun her kesiminin konuyla ilgili duyarlılık göstermesi gerekmektedir.

ÇOCUK HABERLERİ: HÜRRİYET-CUMHURİYET-ZAMAN

1 Temmuz 2006- 31 Aralık 2006 tarihleri arasında Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinde yer alan çocuk haberleri incelenmiş. Bu çalışmada 1.006 haber ve bu haberlerde yer alan 1.619 çocuk üzerinde analiz yapılmış.

ÇOCUK: ÜÇÜNCÜ SAYFA HABERİNİN KONUSU

Her üç gazetede 1.006 haberden yüzde 36.6'sının (318) 3. sayfada yer aldığı tespit edilmekte.

Haberlerin hangi sayfada yer aldıklarına bakıldığında; 3. sayfada yer alan haberlerin diğer sayfalardaki haberlere oranının, toplamda ve gazetelerin kendi içinde en yüksek değerlere sahip olduğu gözlenmektedir.

Üç gazete içinde 3. sayfada yer alan haber oranının en yüksek olduğu gazete Hürriyet gazetesidir.

3. sayfa haberlerinin çoğu, toplum tarafından onaylanmayan olaylardır.

Buna karşılık 3. sayfa haberlerinin sosyo-ekonomik konumu ne olursa olsun birçok insanın en çok okuduğu haberler olduğu söylenebilir.

3. sayfa haberlerinde yer almak, suç mağduru ya da faili olmak anlamına gelmektedir. Çocuk haberlerinin de daha çok 3. sayfada yer almasının nedeni çocuğun adli haber olmasından kaynaklanmaktadır. Hemen hepsi dramatize edilip, abartılı ifadelerle verilen bu haberler genellikle basın meslek ilkelerine uymayan yayınlardır.

ÇOCUK: ADLİ HABERİN KONUSU

Her üç gazetede haberlerin konuları bakımından ilk üç sırada aynı haber konularının yer aldığı görülmektedir.

Bunlar 'ölüm', 'fiziksel şiddet' ve 'cinsel şiddet'tir.

Bu konulardaki haberler üç gazetede de diğer haber konularına göre daha yüksek değere sahiptir.

Haberlerin türlerine bakıldığında 'adli' haber türünün diğer haber türlerinin hepsine kıyasla çok yüksek oranda temsil edildiği ortaya çıkmaktadır.

1.006 haberin yüzde 79.1'i (796) adli haber türünde, yüzde 5.7'si (57) sağlık haberi, yüzde 4.4'ü (44) terör haberi, yüzde 0.1'i (1) bilim teknolojidir.

Bu durumda çocuklar ancak adli haberlere konu olduğu zaman medyada temsil edilmektedir.

Adli haberler, haber değerinin yüksek olmasından dolayı kitle iletişim araçları tarafından bilinçli bir haber türü tercihidir. Bunun nedeni 'çocuk' ve 'suç' unsurlarının bir arada bulunmasının haberin değerini arttırmasıdır. Gazeteler halkın algısını etkileyen, farklı ve haber değeri taşıyan konuları yayınlamaktadır. Çocukların en çok eğitim, kültür-sanat, spor gibi haber türlerinde yer almaları gerekirken, tam tersi bir durumla karşılaşılmaktadır. Bu haber türleri, tüm haber türleri içinde en fazla yüzde 5 oranında yer almaktadır.

ÇOCUK HABERİNDE FOTOĞRAF

Haberlerdeki fotoğraf kullanımına bakılacak olursa;

1.006 haberden yüzde 64.7'sinde (651) fotoğraf kullanıldığı, yüzde 35.3'ünde (355) fotoğraf kullanılmadığı görülmektedir.

Haberlerde suç mağduru olarak yer alan çocukların fotoğrafları şüpheli çocukların fotoğraflarına oranla daha çok açık olarak verilmiştir.

Şüpheli çocukların fotoğraflarının, en çok, gözleri kapalı olarak yayınlandığı görülmüştür.

Fotoğrafların açık olarak verilmesi ile gözleri ya da yüzü kapalı olarak verilmesi arasında çoğu zaman bir fark olmamaktadır. Çünkü bu tarz fotoğraflar çocuğun sosyal çevresi tarafından tanınmasını yeteri kadar engellememektedir.

Haberde aileden birinin fotoğrafının açık olarak verilmesi de çocuğun kimliğinin rahatlıkla ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

ÇOCUK HABERDE SUÇ MAĞDURUDUR

Çocukların haberlerde çok yoğun bir şekilde 'suç mağduru' olarak yer aldıkları gözlenmiştir.

Çocukların toplam yüzde 48.3'ü (783) suç mağduru olarak haberlerde yer almış.

Suç mağduru kategorisinde çocukların yüzde 12.8'i (207) ölü, yüzde 12'si (195) şüpheli, yüzde 7.7'si (125) hasta-yaralı-kazazede olarak haberlerde yer almıştır.

Çocuklara karşı işlenen suçlar diğer haberlere oranla daha fazla haber değeri taşımaktadır. Çünkü toplum çocukların kadınlar gibi savunmasız olduğunu düşünmektedir.

Savunmasız olarak görülen çocukların suç mağduru olarak yer aldığı durumlar tüm ilgiyi üzerine çektiği için öncelikli olarak tercih edilen haber konusu olmaktadır.

Haberlerde konumu suç mağduru olan; 783 çocuğun yüzde 45.8'inin (395) kimliği açık olarak verilirken, yüzde 30.5'inin (239) kimliği ad ve soyadın baş harfleri, yüzde 3.4'ünün (27) kimliği ise ad açık, soyad baş harf olarak verilmiştir.

Çocukların şüpheli olarak verildiği haberlerde; yüzde 19.5'inin (153) kimliği verilmemiştir. Yüzde 8.7'sinin (17) kimliği açık, yüzde 76.4'ünün (149) ad ve soyadın baş harfleri, yüzde 5.6'sının (11) ad açık, soyad baş harf olarak verilmiştir.

Haberlerde suç mağduru konumunda yer alan çocukların yarısına yakınının kimliğinin açık, önemli bir bölümünün kimliğinin ise ad-soyad baş harfleri ile verildiği gözlenmiştir.

Çocukların şüpheli konumunda olduğu haberlerde ise kimliklerinin neredeyse tamamına yakını ad-soyad baş harfleri ile verilirken, az bir bölümü açık olarak verilmiştir.

Gazetelerin tutumları farklılık göstermektedir. Kendilerine göre bir önem sırası belirlemektedirler. Çünkü hem suç mağduru, hem de şüpheli çocuklar için aynı özenin gösterilmesi gerekmektedir.

Suç mağduru veya şüpheli konumundaki çocuklarla ilgili haberlerde çocukların kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılması yasaya aykırıdır. Ayrıca meslek ilkelerine de uygun değildir.

ÇOCUKLAR İÇİN KULLANILAN BAŞLIKLAR

Haberin başlığı ve haberde kullanılan fotoğraf, haberi oluştururken üzerinde durulması gereken önemli bileşenlerdir. Haberin başlığı metinden daha önemlidir. Çünkü okuru metne çeken genellikle başlıktır. Başlığın temel amacı, haberin özetini verip habere çekicilik kazandırmaktır.

Bu nedenle haber başlıklarında kullanılan ifadelerin özenle seçilmesi gerekmektedir. Haber başlığındaki ifade açık, anlaşılır, ilginç ve kesin olmalı, metinle çelişmemeli ve haber metnini okumaya isteklendirmelidir.

Peki çocuk haberlerinde durum nedir?

Çocuklar için kullanılan olumsuz tanımlamalara bakıldığında 'küçük hırsız', 'zanlı', 'yankesici', 'maganda', 'katil', 'katil zanlısı', 'tecavüz zanlısı' ve 'suç makinesi' tanımlamalarının kullanıldığı görülmektedir. Çocuklar için bu tarz olumsuz tanımlamaların kullanılması kişiliğinin oluşma evresindeki çocuk için zarar verici bir durumdur. Adli olaylar içinde yer aldığı için bu tanımlamaların çocuğa yöneltildiği çok açıktır.

Çocuk zaten bu tip olaylar içinde yer almaktan ve beraberinde gazete haber olmaktan dolayı mağduriyet yaşamaktadır. Çocuğun olumsuz tanımlamalarla haberlerde yer alması başka bir mağduriyet boyutunu daha beraberinde getirmektedir.

Bu olumsuz tanımlamaların tamamına yakınının şüpheli konumundaki çocuklar için kullanılmakta olduğu gözlenmiştir. Bir suç olayının içinde yer aldığı için toplumun kendisine karşı bir tutumda olduğunu düşünen çocuk için bu tanımlamaların yapılması çocuğu iyice toplumdaki koparacaktır.

Çalışmada incelenen haberlerin başlıklarına bakıldığında, çoğunda genel olarak kesin ve net ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

İnsanların büyük acılar yaşadıkları durumlar sanki sıradan bir olaymış gibi aktarılmaktadır.

Olay kısa ve net olarak verilmeye çalışılırken, gereken hassasiyet gösterilmemektedir.

'Tavuk diye kızını vurdu', 'Tecavüz edip öldürdü, yakıp çöplüğe gömdü', 'Annemi ellerimle boğdum', 'Suç makinesi kızı yuvadan kaçırdılar', '14 yaşındaki kız polise uyuşturucu için yalvardı' gibi başlıklar çocuklarla ilgili haberlerde sıkça kullanılmaktadır.

Böylelikle haber daha ilgi çekici hale getirilmektedir. Haber başlıklarını ilgi çekici hale getirmek için, gerek çocuğun kendi ifadesi gerekse muhabirin kullandığı abartılı ifadeler özel olarak kullanılmaktadır.

HUKUK VE MESLEK İLKELERİ

1982 Anayasası'nın 38. maddesinde yer alan 'Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz' ilkesi masumiyet karinesidir.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nin 'Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları' bölümünde 'yargı' başlığı altında düzenlenen ilkeye göre; 'Yargı kararı kesinleşmedikçe, bir sanık suçlu ilan edilmemelidir. Haberlerde ve yorumlarda suçluymuş gibi değerlendirmeler yapılmamalıdır.'

Çocukları konu alan haberlerle ilgili etik sorunlar, genellikle, çocukların haberin bir parçası haline geldikleri olumsuz olaylarda ortaya çıkmaktadır. Tecavüz, hırsızlık, uyuşturucu, intihar, yaralama gibi adli haberlerde mağdur ya da şüpheli konumundaki çocukların haberde nasıl ele alınması gerektiği konusunda Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nin 'Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları' başlığı altında şöyle denilmektedir;

“Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 10 Temmuz 2003 günlü “Tavsiye Kararı” ekinde “medya aracılığıyla ceza kovuşturmasına ilişkin haberlerin verilmesinde uyulması gereken ilkeler” sıralandığında, yine 'masumiyet' karinesi karşımıza çıkmaktadır. Bu ilkelerden 'masumiyet karinesinin' karşımıza hangi hallerde çıkacağı şöyle belirlenmiştir:

“2. İlke-Masumiyet Karinesi:

Masumiyet karinesi, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu yüzden, söz konusu ceza kovuşturması ile görüş ve haberlerin verilmesi ya da yayılması yalnız şüpheli ya da tutuklu kişinin masumiyetine zarar vermediği halde hayata geçirilebilir.”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin ceza kovuşturması ile ilgili haberlerin medya aracılığıyla verilmesi hakkındaki bildirgesinde; gazetecileri ceza kovuşturması haberlerinin verilmesi sırasında zararlı ve küçültücü ifadeler kullanmaktan, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık yapmaktan ve şiddete tahrik etmekten kaçınmaya, ceza kovuşturması hakkındaki haberleri yazarken, sorumlu davranmaya davet etmektedir.

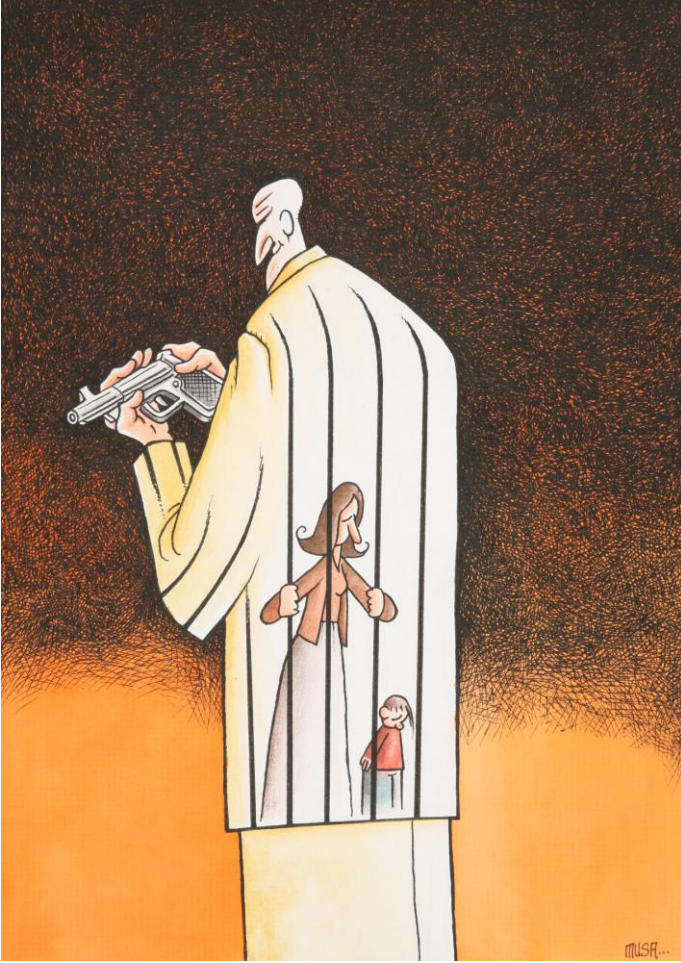
SONUÇ

Çocukların yaşadığı gerek kişisel gerek toplumsal sorunlarla ilgili haberlerin üzerinde özenle çalışılması gerekir. Çocuk haklarının ve haberlerinin medyada yer alması, toplumun konuya olan ilgisinin artması bakımından son derece önemlidir.

Ancak haberlerde ve medyada konu çocuklar olunca habere tek bir açıdan yaklaşmak doğru değildir. Haberin veriliş biçimi, haberin dili, kullanılan fotoğraflar, çocuğun kimliğinin veriliş şekli ve bunun gibi detayların üzerinde özenle durulmadan yapılan habercilik yanlış sonuçlar doğurur.

Başta aile olmak üzere toplumdaki tüm kurumlar çocuk üzerinde çeşitli derecelerde sorumluluk sahibidir. Kitle iletişim araçları da söz konusu sorumluluğu paylaşması ve taşıması gereken kurumlardır. Sahip oldukları güç alanıyla, toplumda ortak değer yargılarının yerleşmesini sağlayan yazılı ya da görsel iletişim araçlarından, haber üretim sürecinde, çocuk söz konusu olduğunda daha duyarlı ve çocuk haklarına saygılı bir yaklaşım beklenmektedir.

2. BÖLÜM

Musa Gümüş

**13. Bireysel Silahsızlanma Ödüllü “Bireysel Silahsızlanma: Yaşama Hak Tanıyın”
Karikatür Yarışması, 2007**

YAŞAMA HAKKI AÇISINDAN BİREYSEL SİLAHSIZLANMA: TÜRKİYE'DE DURUM VE MEDYANIN SORUMLULUĞU

Psikiyatr Dr. Ayhan Akcan

Siyasi irade veya devletin bu anlamdaki sorumlu kişilerinde nedense Türkiye'de sadece kaçak silah veya kayıt dışı silahla suç işlendiği yönünde bir görüş var. Dolayısıyla ruhsatsız silahları ruhsat altına alırsak sorunu çözebiliriz, diye düşünülüyor. Bu son derece yanlış bir tespit ki rakamlar da bunu ortaya koyuyor. Kayıtlı silahlarla işlenen suç sayısı 2007 ve 2008 yılında yüzde 15. Yani bunun anlamı şu: Türkiye'deki sekiz olaydan bir tanesi kayıtlı silah veya ruhsatlı olayla gelişiyor. Bu oran bazı istatistikî verilerde daha farklı. Şöyle söyleyebiliriz: Üçte bir gibi duruyor... Çünkü hem adli tıp kurumuna gelen ateşli silahla işlenen cinayet dosyalarında hem de akıl hastalığı bölümüne hukukî tespit amacıyla gelenlerde bu oran yüzde 25, yüzde 30 civarında dolaşüyor. Yani aslında kayıtlı silahlar da suça karışıyor.

İkinci tespit olayın köksel boyutu. Doğrudur; olayın köksel boyutuna çözüm üretemezsiniz. Çünkü eğer biz “at, avrat, silah” veya göçebe kültüründen geliyorsak veya şark kültürüne daha yakın bir kültürden geliyorsak silah önemli. Ama kentli olabilmemiz için gereken asgari süre en az 50 yıl; yani kentli olmayı beklersek o zaman biz bu olayı çözemeyiz.

Sonuç şudur: Bu bir sosyal problemdir, ciddi bir problemdir. Eğer acil çözümler üretmezseniz önümüzdeki yıllarda çok ciddi problemler çıkacaktır.

SİLAHLARIN YÜZDE 60'I SİVİLLERDE

Silahla ilgili bir çok terminoloji var:

- Küçük silah
- Hafif silah
- Bireysel silah
- Silah mülkiyeti
- Silah denetimi
- Silah şiddeti

Ama gerçek şu: 720 milyon silahın yüzde 60'ı sivillerdedir. Ana kurban sivillerdir. Her 4 silahla cinayete karşılık 1 intihar gerçekleşmektedir. Genellikle öldüren erkekler, kurban ise kadın ve çocuklardır. Silahlar genellikle gençlerin eline düşer.

Mekanizma şöyle işliyor: Bir şiddet var toplumda ve silahlanmaya davet ediyor. İnsanlar silah alıyor ve o silahı aldıktan sonra ateşliyor. Dolayısıyla daha fazla insanın silahlanmasına neden oluyor. Bu böyle kısır döngü içerisinde devam ediyor.

Yasal silah temin etmeyi zorlaştırmak gerekir. Özellikle önceden tasarlanmamış olaylar için. Çünkü önceden tasarlanmamış olaylarda silah kullanım oranı neredeyse yüzde 90.

Uyarıcı kullanımı ve silah ilişkisi de özellikle gelişmiş ülkelerde çok ciddi boyutta. Bizim ülkemizde de bu ilişkinin sonuçları kendisini göstermeye başladı. Özellikle ecstasy, kokain, esrar gibi hem paranoidi tetikleyen hem de aşırı güven duygusu veren maddeleri kullanan insanların bulunduğu ortamda silah varsa, hemen kullanılabilir.

Meşru müdafaa silah mülkiyeti ilişkisine bakarsak; özellikle şu anda Türkiye'de gündemde. Mesela bir polislin veya bir güvenlik elemanının birini öldürmesi. Bu da çok tartışmaya açık bir konu.

Türkiye'de silahların yüzde 60'ı evlerde bulunduruluyor. Bunun sonucu da intihar, kaza, cinsel ilişki şiddeti, aile cinayeti, evde şiddet olarak karşımıza çıkıyor.

ÜLKELERİN SİLAH KONTROLÜ YAKLAŞIMLARI

Bireysel silahlanmada;

Kontrolsüz ülkeler: Irak, Afganistan, Afrika ülkelerinin çoğu.

Gevşek kontrollü ülkeler: Türkiye, Arjantin, Benin, Ürdün, Botswana, El Salvador, Jamaika, Guatemala, Uruguay, Filipinler.

Gevşek kontrollü fakat ciddi reform gerçekleştiren ülkeler: Avustralya, Brezilya, Kamboçya, Kanada, Sierra Leone, Güney Afrika ve İngiltere.

Yasak ülkeler: Hong Kong, İskoçya, Güney Kore, Singapur, Kuzey İrlanda, Rusya, İsviçre, İngiltere, Yeni Zelanda, İrlanda.

Faili meçhul cinayetlerin neredeyse hepsinde silah kullanılıyor tüm dünyada. Yani faili meçhul cinayetleri kolaylaştıran o ortamdaki silah yaygınlığı. Ayrıca soygunda çok fazla kullanılıyor. Bu belki şu anda Amerika için çok ciddi problem ama bizde de sinyal vermeye başladı. Dolaylı yoldan soygunların neredeyse çoğunda artık silah kullanılmaya başlandı. Bu konuda eğer çözüm üretilemezse, önümüzdeki günlerde büyük ihtimalle ekonomik krizin de derinleşmesiyle beraber soygunlarda kullanılacağı tarzında bir görüş var.

Silah imhası çok ciddi bir problem. Henüz ne kanunu, ne etiği ne de çok fazla tecrübemizin olmadığı bir konu bu. Sadece 1960 ve 1980 ihtilalinden sonra toplamıyla beraber devletin eline geçmiş silahlar var. Ama orada da “silahın hareketi” diye bir kavram karşımıza çıkıyor. Yani siz kolluk kuvvetleri olarak o silahı toplasanız da, sonra o silahı dağıtıyorsunuz. O silah yine çalışıyor; yine cinayette veya silahla ilgili suçlarda kullanılabilir.

SOSYAL PROBLEM

Bireysel silahlanma sosyal bir problem midir? Evet, sosyal problem olmasının bilimsel verileri var dünyada. İşte sivil toplumdaki silah sayısının polis-askerdeki silah sayısına oranı bu konuda önemli bir veri. Bu oran 1'in üzerinde olmamalı. Eğer 1'in üzerindeyse silahla adam öldürme oranları yüksektir. Türkiye'de bu oran yaklaşık 4.5 kat. En yaygın ülkelerde, mesela Amerika'da 10 katın üstünde, Güney Afrika'da 6 kat civarında. Kolombiya'da 5, Brezilya'da 3 kat civarında.

Bunun ölüme yansıma oranlarına baktığımızda, yüz binde ölüm sayısı ikinci bir kriterdir. Yani o toplumdaki silah yaygınlığının veya silahın sosyal anlamda bir ciddi problem yarattığını gösteren veridir. Burada da dikkat çekici nokta, her türlü silahın yasaklandığı Japonya'da ateşli silahlarla adam öldürme oranının 100 binde 0.05 olması... Yani en fazla 25 silahlı olay var. Türkiye'de ise bu oran 100 binde 5.58.

RUHSAT SAYILARI ARTIYOR

2004-2005 yılı Türkiye geneli polis sorumluluk alanındaki tabanca taşıma ve bulundurma ruhsat sayılarına baktığımızda toplam yüzde 7.63 oranında bir artış söz konusu. 2004 yılında toplam 570 bin 306 olan taşıma ve bulundurma ruhsat sayısı 2005 yılında 613 bin 834'e çıkmış.

Yine 2005 yılı Türkiye geneli jandarma sorumluluk alanındaki silah ruhsat sayılarına baktığımızda; taşıma, bulundurma, yivli av tüfeği, yivsiz av tüfeği dahil bu rakam 1 milyon 702 bin 484 olarak karşımıza çıkıyor.

Jandarma ve polis bölgesi Türkiye geneli ruhsatlı silah sayısına bakıldığında:

2003 yılı ruhsatlı silah sayısı 1.954.303

2004 yılı ruhsatlı silah sayısı 2.145.000

2005 yılı ruhsatlı silah sayısı 2.316.318

2007 yılı Türkiye geneli polis sorumluluk alanında meydana gelen asayiş olaylarında;

- Kullanılan silahların yüzde 15'i ruhsatlıdır.

- Ölenlerin yarısı kadın, yarısı erkektir.

- En çok topluma karşı işlenen suçlarda, 1/10'unda silah kullanılmıştır.

- Yaralanma ölüm oranı 25'te 1'dir.

- Ölenlerin yüzde 3.2'si yabancıdır.

2008 yılı Ocak-Mart aylarında Türkiye geneli polis sorumluluk alanında meydana gelen asayiş olaylarında;

- Ruhsatlı silah kullanımı artmış,

- Takibi gerektiren olaylarda silah kullanımını artmış,
- Ayrıntılı silah dağılımında tabanca ve kurusıkı belirgin şekilde dikkat çekmekte,
- Malvarlığı ve kişilere karşı işlenen suçlarda kullanılan silahların 1/4'ü kurusıkı ve yüzde 73'ünde tabanca yivli tüfek kullanımı söz konusu,
- Yine olaylardaki tabanca ve yivli silah yaygınlığı bu konuda acil yasal düzenlemelerin gerekliliğini göstermektedir.

SİLAHLA İLGİLİ SUÇ VERİLERİ

Son 10 yıldır Türkiye'de silah sayısı yaklaşık 10 kat artmıştır.

Cinayet olgularının yarısı silahla gerçekleşmektedir.

Bir yılda yaklaşık 3 bin kişi silahla ölmekte, 12 bin kişi yaralanmaktadır.

İntiharlarda silah kullanımı 2. sıradadır.

Eş öldürmelerinin yüzde 35'i silahla gerçekleşmektedir.

'6136'ya muhalefet' (6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun) suçu 3. sıraya yükselmiştir.

EN FAZLA CİNAYET BÜYÜKŞEHİRLERDE

Türkiye'de en fazla cinayet ülke nüfusunun büyük bölümünü barındıran İstanbul, İzmir ve Ankara'da işlenmektedir. 1995-1996 yıllarında İstanbul'da silahla işlenen cinayetlerin yüzde 21.6'sı ruhsatlı, yüzde 14.1'i ruhsatsız ve yüzde 64.3'ünde ruhsat durumu belirtilmemiştir.

RUHSATLI SİLAHLAR VE SUÇ

Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'na göre 2002 yılı içerisinde ateşli silahlarla suç işleyip, adli psikiyatrik muayenesi istenenlerin yüzde 34'ünün ruhsatlı silahla cinayet işledikleri tespit edilmiştir. Yani ruhsatlı/ruhsatsız oranı 1/3'tür.

Silahla cinayet işleyip 46 raporu ile ceza ehliyeti olmadığına karar verilen ve ardından Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne muhafaza ve tedavi altına alınması için gönderilen kişilerin yüzde 31.5'i ruhsatlı silahla suç işlemiştir.

ÇÖZÜM VE ÖNERİLER

Silah ne şahsı ne de evi korur.

Bu bilgi çok önemlidir ve herkes tarafından bilinmelidir.

Önemli olan siyasi iradenin bu konudaki tavrı ve düşüncesidir. Uygulamada temel amaç insanların polise olan güvenini arttırmaktır. Bu yönde polisler üzerine yapılan düzenleme ve çalışmalar daha önemlidir. Polise güvenmeyerek silah almak hiçbir zaman çözüm üretmez.

Sonuçta silah ruhsatlandırmasında hekimlerin sorumluluk alması gerekmez. Sorumluluk, ilgili emniyet birimindedir. Emniyet biriminin yaklaşımı belirleyici olmalıdır. Hiçbir gelişmiş ülkede bizim gibi her silah ruhsatlandırmasında sağlık muayenesi istenmez. Çünkü; Hekimlikte asıl olan gerçek hasta muayenesidir. Bilirkişilik ayrı bir konudur ve ayrı eğitim ve kurumsallaşma gerektirir. Ayrıca, hekimlik uygulamasında hastayı yaşatmak, hastaya zarar vermemek olmazsa olmaz kuraldır. Hekim, silah ruhsatlandırmasında görev almamalıdır. Bu uygulama, emniyeti ve siyasi iradeyi ilgilendirir.

6136 NO'LU YASA DARALTILMALIDIR

- 21 yaş 28 yaşa çekilmelidir,
- Ruhsat süresi 3 yıla indirilmelidir,
- Üst yaş sınırı getirilmelidir,

- İmha etmek üzere iade yasada yer almalıdır,
- Taşıma ruhsatında can güvenliği gerekçesi ispat edilmelidir,
- Silah edinme sayısında kısıtlama getirilmelidir,
- Ruhsatlandırmada sertifika programı uygulanmalıdır,
- Silahın bulundurulmasının yasak olduğu yerlere açık alanlar da eklenmelidir,
- Reklam yasağı getirilmelidir,
- Özellikle dizilerde ve kliplerde sigara gibi gösterilmesi yasaklanmalıdır,
- Alkol madde etkisindeyken silah taşıma, bulundurmaya ceza getirilmelidir,
- Arabada silah taşımayı engelleyen cezalar getirilmelidir,
- Akıl hastası, aile içi şiddet, sosyal problemler (iflas, boşanma), özür-lü-kronik hasta, intihar riski olan evlerde silah kasası denetlemelerle zorunlu hale getirilmelidir
- Kampanyalar yasada yer almalı ve özendirilmelidir.

CİDDİ SAĞLIK MUAYENESİ

- Silah ruhsatı alacak kişi ikametgahının bulunduğu kaymakamlığın kanalı ile en yakın resmi devlet hastanesine üst yazı ile sevk edilmelidir.
- Sağlık Bakanlığı'nın 2004/74 no'lu genelge ile tüm valiliklere ilettiği gibi muayeneler sağlık kurulu raporuyla düzenlenmelidir.
- Sağlık kurulunda psikiyatri, ortopedi, nöroloji, göz, kulak-burun-boğaz muayeneleri şarttır. Ek olarak kişilik testleri, psikopatoloji, alkol madde tarama testleri ve odiyometri zorunlu hale getirilmelidir.
- Kurul raporu elden verilmeyip, kapalı ve gizli olarak ilgili kaymakamlığa ve silah şube müdürlüğüne ilgili hastane başhekimlik kanalı ile gönderilmelidir.
- Olumsuz raporlar ayrıca İl Sağlık Müdürlüğü tedavi hizmetleri müdürlüğüne bir nüshası iletilecek, itiraz buraya yapılacak, gerekirse farklı veya hakem hastanelere tekrar muayeneye gönderilecektir.

TCK MUTLAKA UYGULANMALIDIR

Bizdeki uygulama 1954 yılında yapılmış 6136 sayılı yasaya göre düzenlenmiş silah mevzuatından kaynaklanır.

Her alanda olduğu gibi demokratik sistemin tıkanıdığı yerlerde; tıkanıklığı aşmak, mevzuatlarla sadece imza düzeyinde hekimlere kalmıştır. Zaten siyasi iradeyle ilgisi olmayan hekimler de, bilmeden, silahlanmaya ve silahla adam öldürmeye alet olmaktadır. Ayrıca şahsın ne zaman delireceğini, ne zaman öfkeleneyeceğini, silahına hâkim olup olamayacağını, psikopat olup olmadığını ileriye dönük bilemezsiniz. Önceden tespit etmeye çalışmak hayalcilik olur. Tüm gelişmiş ülkelerde hekimler bu gerekçelerden dolayı doğrudan silah ruhsatlandırmasında görev almazlar. Sadece şikayet olduğunda veya yaşanan olumsuzluklarda hekimler görev alır; iflas, boşanma, yas, akıl hastalığı, bunama, aile içi şiddet gibi... Polis tedbir olarak silaha el koyar. Hatta aile hekimi bizzat polisi uyarır ki; intihar, eş öldürme, cinayet, yaralama olmasın diye.

Bunun dışındaki tüm silahla ilgili konular emniyetin sorumluluğundadır.

ŞİDDET HABERLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ: KADINLARA İLİŞKİN YASAL DURUM, ŞİDDET VE HUKUK - BASIN İLİŞKİSİ

Av. Filiz Kerestecioğlu

Anayasa'nın 41. maddesi; "Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması, aile planlamasının öğretilmesi için gerekli tedbirleri alır teşkilatı kurar" diyor.

Ama bu maddenin toplumsal hayattaki karşılığına baktığımız zaman ne görüyoruz? Görebildiğimiz şey kadınlara yönelik ayrımcılığın olduğu. Kadınlar kutsaldır, çiçektir laflarının da maalesef sözlerden öteye gitmediği.

Anayasa'nın 10. maddesinde de herkesin kanun önünde eşitliği sağlanmıştır. Hatta 2004'te yapılan son değişiklikle "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet de, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür ifadeleri de yer alır. Dolayısıyla, bir tür pozitif ayrımcılık söz konusudur. Yani gerçekten kadınların korunması, onlara yapılan ayrımcılığa karşı önlemler ve tedbirler alınması konusunda devlete yükümlülük yükler 2004'te yapılan değişiklik. Ama nedense kadınlar söz konusu olduğunda, yasa insanları bütün bu anayasal sözlere rağmen ayrımcılık gözlüklerini çıkarmazlar. Çünkü o gözlükler, erkeklere ait gözlüklerdir ve kadınlar bu yasaların uygulanmasında ya da düzenlenmesinde dahi çoğu zaman yer alamazlar.

Yıllarca uygulanan bir Medeni Kanun ve Ceza Kanunu vardı. 2002'de Medeni Kanun değişti, 2005'te ise Ceza Kanunu değişti ve oldukça önemli, olumlu, kadınlar lehine değişiklikler söz konusu oldu.

O değişiklikler olmadan metinlerde neler vardı? Şöyle çok kabaca bir bakacak olursak; örneğin koca ailenin reisiydi. Velayette bir problem söz konusu olduğunda babanın üstün oy hakkı vardı. Kadın, kocanın izniyle çalışabiliyordu. Kadın, kocanın soyadını alıyordu. Hala da tek başına kendi soyadını alamıyor, kocasının soyadıyla birlikte kullanabiliyor. Yani bu konuda kam anlamıyla bir değişiklik gerçekleşmedi.

Medeni Kanun, Medeni Hukuk alanında yasalardaki ayrımcı düzenlemeler aynı zamanda mahkeme kararlarında da kendini gösteriyordu. Çok ilginç bazı kararlardan örnek vermek gerekirse: Bir yargıtay kararında, 'Boşanmaya neden olan olaylarda eşini döven koca da eşit kusurludur' diyor. Genellikle bütün mahkeme kararlarına ve üst mahkeme kararlarına baktığımız zaman kadın ve erkek arasında bir kusur eşitlemesi arama çabası görüyoruz. Buradan anladığımız ne? Boşanmaya neden olan olaylarda eşini döven koca da eşit kusurludur. Yani kadının da bazı kusurları olmuş ama eşini döven koca da eşit kusurluymuş. Şimdi şiddetten daha öteye bir şey var mı? Siz neyle eşitleyebilirsiniz kocanın kadına uyguladığı şiddeti?

Bir başka karar; "Davalı (kadın) müşterek konutu terkte haklıysa da haklı bir nedenle müşterek haneye dönmediğini kanıtlayamamış, terkten itibaren de 1.5 yıl süre geçmiş. Dolayısıyla dövme ve hakaret etkisini kaybetmiştir" diyor.

Burada da aynı şekilde bir başka cinsiyetçi bakış açısı görüyoruz.

PASİF, CİNSEL KİMLİĞİ OLMAYAN KADIN

Yasalardaki iyileşmeler tek başına yetmiyor. O yüzden tepeden, hükümet düzeyinden 'şiddete sıfır tolerans' diyor, 'işkenceye sıfır tolerans' diyor. Ama görüyoruz ki, işkence ve şiddete sıfır toleransı sözle ifade etmek bunları sıfırlamıyor. Bunun için farklı mücadeleler, farklı kamuoyu baskıları da gerekiyor aynı zamanda.

Medeni Kanun'da kadına böyle bakan hukuk, cinsel kimlikleri söz konusu olduğunda Türk Ceza Kanunu'nda da aslında kadına aynı bakış açısıyla baktı yıllarca. Bu nedenle bir kadına tecavüz edildiğinde eğer tecavüzcüyle evlendiriliyorsa, tecavüz eden ceza almaktan kurtulabiliyordu. Böyle maddeler vardı ve bunu eğitimsiz, cahil insanlar yapmıyor, profesörler savunuyordu. Halbuki yapılması gereken onları koruyacak tedbirlerin alınmasıydı. Öncelikle bu muameleye maruz kalmalarını önleyecek tedbirlerin alınması ya da maruz kaldıktan sonra kalkıp da tecavüzcüsüyle evlendirmek yerine, öncelikle bir rehabilitasyon merkezine götürülmesi, iş bulunması, bu koşulları ona kim yarattıysa onlarla ilişkisinin engellenmesi gibi hukuksal ya da sosyal tedbirler var yapılabilecek olan.

Çok ilginç başka bir karar daha; "kadının genel yerde oynaması" diye. Evli bir kadının ağır

başlılığıyla bağdaşmayan bir davranış olması. Adam bir sadakatsizlik yapmış, bu boşanma nedeni. “Kocanın sadakatsizlik şüphesi içinde bulunması da, davalıya, genel yerlerde oynamak, başka çirkin hareketlerde bulunmak, şarkı söylemek gibi evli bir kadının ağır başlılıkla bağdaşmayan davranışta bulunmaya imkan vermez” diyor. Yani, bir kadın bir düğünde ya da başka bir yerde oynamayacak, şarkı söylemeyecek. Erkek aldatılabilir ama kadının bunları yapmaması gerekiyor. Çünkü kadının ağır başlı olması gerekiyor. Dolayısıyla burada da yine kusurlar eşitleniyor. İkisi de eşit kusurlu sayılıyor. Kadın oynadı diye, erkek de aldatı diye.

Evet kararlar bu şekildeydi. Ortak nokta, himayeye muhtaç, pasif, cinsel kimliği olmayan kişiler olarak kadınların görülmesi. Şimdi bunu korunmaya muhtaçlık anlamında bir gerçeklik olarak görebiliriz. Bugün silahlanma durumlarında en fazla mağdur olanlar kadınlar.

YAKINDAKİ ŞİDDET

Şiddet ne yazık ki en fazla yakınlarımızdan geliyor. Çok uzaklardan gelmiyor. Sokakta hiç tanımadığınız birinden şiddet görme ihtimaliniz daha az. Yakınımızda, ev içinden, aile içinden geliyor. Bu koca, baba, ağabey olabiliyor. Genellikle evdeki erkeklerden geliyor. O nedenle gerçekten o korunmaya muhtaçlık dediğimiz kavram da aslında başkaca tedbirlerin alınması gerekiyor. Kadınların yaşama koşullarının, bu şiddetten uzaklaşabilmelerini sağlayabilecek tedbirlerin alınması gerekiyor. Tekrar o şiddet ortamına dönmemelerini, orada yaşamamalarını sağlamak gerekiyor. Yeterince iş olanağı sağlamak gerekiyor. Biz bunları söylerken ama yargıtay kararları yine başka bir şey yapıyor, kadınları bu sefer de yoksullukla terbiye etmek gibi bir anlayışta bulunuyor. Mesela, boşanma hallerinde nafaka isterken “asgari ücretle çalıştığı için kadının zaten nafaka almasına gerek yoktur” diyebiliyor. Halbuki bugün asgari ücretle bir evi geçindirebilmek, üstelik de çoğunlukla çocuklar kadınlarda kaldığı için çok zor.

Evet; yasalardaki uygulamalar genel olarak böyleydi ama önemli değişiklikler oldu. Bugün ailenin reisi artık erkek değil. Kadın ve erkek eşit olarak evlilikte yer alıyorlar. Ceza Kanunu’ndaki değişikliklerle de artık genç kızlar tecavüzcüleriyle evlendirilmek zorunda kalmıyorlar. Bu da bir suç. Bunun dışında özellikle kadınları koruyan önemli düzenlemeler var. Peki, bütün bunlar yetti mi? 2002’de, 2005’te bunlar olunca. Maalesef yetmedi. Çünkü, en önemli şeylerden bir tanesi etkin uygulamanın olması.

Basın konusuna geldiğimiz zaman, bu etkin uygulamada işbirliğine çok fazla ihtiyacımız var. Bu sadece basınla da sınırlı değil, disiplinlerarası işbirliğine ihtiyacımız var. Emniyetle de ihtiyacımız var, sağlık görevlileriyle de. Yani bir kadın şiddete uğradığı zaman, onun nasıl bir emniyet görevlisiyle karşılaşacağı çok önemli. “Biz senin başında 24 saat nöbet tutamayız” diyen bir emniyet görevlisiyle karşılaşmamalı. Üstelik çok acil tedbirler alan yasalar var şu anda; evden uzaklaştırma getiren, şiddet uygulayanı evden uzaklaştıran, 6 ay eve girmemesini sağlayan yasalar var.

Burada eğitimi hep birlikte gerçekleştirmeliyiz. O kadının karşısına çıkan emniyet görevlisinin “Evet hemen ver bilgileri. Bu 4320 sayılı yasanın uygulanmasını mı istiyorsun?” deyip hemen olayı savcılığa iletmesi gerekiyor. Bu yapılmadığı takdirde, o kadın eve döndüğü takdirde, belki ölümle sonuçlanacak olaylar birbirini izleyecek. Aynı şekilde savcıya geldiği zaman öyle; yanında avukatı olduğu zaman da öyle. “Sen evine dön, tamam alt tarafı bir tokat atmış ne olacak” diyen insanlarla karşılaşmaması gerekiyor. Şiddetin gerçekten bir suç olduğunun herkes tarafından kabul edilmesi lazım.

BASININ AİLE İÇİ ŞİDDETE YAKLAŞIMI

Basında yer alma şekline baktığımız zaman. Ankara Üniversitesi öğretim görevlilerinin yaptığı bir araştırma var. Bu araştırmaya göre, gazeteler, aile içi şiddet olaylarını toplumsal bir sorun olarak görmüyor. Daha çok bireysel şiddetle ilişkili polis adliye vakası olarak değerlendiriyor. Mağdurların kadın olduğu aile içi şiddet haberlerinin sadece yüzde 9.11’i birinci sayfada yer buluyor. Bir başka dikkat çekici nokta. Bu haberlerde aynı zamanda genelde olay, anı ya da olay yeri fotoğrafından çok, saldırgan ya da mağdurun eski dönemlerine ait fotoğraflar kullanılıyor. Bir de “saldırgandan çok mağdurun fotoğrafı kullanılıyor” diyor araştırma. Yani kadın zaten şiddete uğruyor, mağdur oluyor; bir de arkasından medyada yer alış biçimiyle ayrı bir mağduriyet doğuyor. Döne döne eski fotoğraflarından bugüne gelerek tekrar gündeme getiriliyor.

Bu tür haberler verilmeyecek mi? Evet verilecek. Ama bunlar verilirken aynı zamanda bir

kadının şiddete uğradığında ne yapabileceğinin de haber olarak verilmesi gerekiyor. Bunu yapmak çok zor bir şey değil. Bir şiddet haberi veriyorsanız, her seferinde temcit pilavı gibi tekrar ederek, kafalarımıza yerleşmesini sağlayarak; yanında bir kutuyla şiddete uğrayan kadın nerelere başvurabilir, ne yapabilir, 4320 sayılı kanun nedir, nasıl bir tedbir getiriyor onu da vermek lazım. Barolarda adli yardım merkezleri var ama bunu duyurmak tabii ki basın görevi. O haberler mutlaka bir şekilde dolaşabilir. Kadının okuma yazması olmasa bile okuma yazması olan bir komşusu okuduğunda ona iletebilir.

Töre cinayetleri davalarında müdahil olmak da çok önemli bir konu. Burada da basının desteğine ve işbirliğine ihtiyacımız var. Çünkü, bu tür davalarda müdahil olacak kimse yok zaten. Aile meclisi karar vermiş, öldüren o. “Müdahil” dediğimiz şey savcının tarafında yer almaktır basit anlamıyla. “Biz de zarar görünüz” diye yer almaktır. Şimdi bir baronun kadın hakları merkezinden daha doğal bir yer olabilir mi bir töre cinayeti davasında taraf olmak için? Evet, bunu savunmalıyız ki, başka olaylar olmasın.

Ya da bir yerde maden kazısı yapılıyor, çevreye zarar verilecek. Burada çevre örgütlerinin müdahil olmasından daha doğal bir şey olabilir mi? Ama bunları birlikte işlememiz lazım.

Adliyeler, gazeteciler için inanılmaz cevher, her türlü haberin bulunabileceği yerler. Ama orada bizlerin ilişkisi ve bu haberleri nasıl yansıttığımız, toplumun gelişmesi, şiddetin azalması için çok önem taşıyor. O nedenle, evet sizlerden ricamız, aynı zamanda olayları verirken olayların çözümleri için de neler yapılabileceğini vurgulayan haberler yapmanız.

İYİ BİR HAYATI HAKEDİYORUZ

Çocuklarla ilgili de çok olumsuz şeyler oluyor. Ben buradaki yerel basını inceleyemedim ama genel olarak görülen bu. Olumlu örnekler çok az oluyor. Oysa çocuklara yönelik en iyi gazete haberi yarışması yapılabilir. Kampanyalar çok etkindir aynı şekilde. Şiddete karşı burada kadın örgütleriyle yerel basının kampanya yapması, olumlu kavramların gelişmesi açısından yararlı olur. Her zaman yaptığımız yanlışlardan biri, hep olumsuzları anlatıp, olumsuz olan örnekleri öne çıkarmaktır. Oysa, olumlu şeyleri öne çıkardığımızda yaratacağı etki diğerlerinden daha fazladır.

Mesela 4 Temmuz 2006 tarih, 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleriyle töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirler” genelgesi var. İlk defa gerçekten devlet tarafından, bir devlet politikası olarak şiddetin önlenmesinin benimsenmesi ve bunun için yapılacak şeyleri ortaya koyuyor bu genelge. İdareyi zorlamak ya da belli projeler yapmak anlamında bu genelgeden yararlanabilirsiniz. Vatandaş olarak hesap da sorabilirsiniz.

Biz, 'iyi bir dayacağı hak ediyorsun' sözünü, 'iyi bir ücreti, iyi bir hayatı, iyi bir tatili hakediyorsun' sözüne çevirebildiğimiz zaman, herhalde, haklar konusunda çok yol almış olacağız.

ÇOCUK VE ŞİDDET HABERLERİ

Ragıp Duran

Şöyle bir sahne düşünmeye çalışın: Ege'de bir sahil kasabası. Bir adam işten çıkmış, yürüyerek evine doğru gidiyor. Nasıl bir manzarayla karşılaşır. Diyelim ki; sıcak bir hava, güneş batmak üzere. İnsanlar genellikle sıcak iklimde dışarıda yaşar. Kadınlar evlerin önünde, çocuklar top oynuyor, evlerin içinden en fazla radyo, televizyon sesi geliyor. O adam 5-10 yıldır her akşam işten çıkıp, aynı sokaktan yürüyerek evine gidiyor. Buraya kadar anormal hiç bir şey yok. Ta ki bir gün, o geçtiği sokakta, evlerden bir tanesinden, “Yapma babacığım, bir daha yapmayacağım, ne olur vurma” diye canhıraş bir ses yükseldiğinde... Evine dönmekte olan insan kaçınılmaz olarak durur orada ve eve doğru bakar. İşte şiddetin medya tarafından da kullanılan cazibesi bu. Çünkü şiddet anormal bir şeydir, normal bir şey değildir. Özellikle insanlar için. Düşünme, tartışma gibi bir takım becerilerimiz olduğuna göre, herhangi bir sorunu çözemediğimiz durumlarda, normalde rasyonel olarak şiddete başvurmamamız lazım. Başvurduğumuz zaman bizim dışımızdaki insanlar da “Aaa bu ne anormal” bir şey diye yadırgıyorlar. Tabii ilgileri oraya doğru gidiyor.

Televizyonlar da reyting, değişik olma uğruna bazen kasıtlı, bazen de kasıtsız olarak kullanıyorlar şiddeti.

Amerikalı film yönetmeni Tarantino, olağanüstü şiddet sahneleri içeren filmler çeker. Bir gün bir televizyon kanalına röportaja çağırılmışlar. Birinci soru olarak 'Efendim sizin filmlerinizde niye bu kadar çok şiddet var' diye sormuşlar. Adam demiş ki 'Ya ben Harlem'de oturuyorum, buraya Manhattan'a arabayla yarım saatte geldim, evden çıkıp stüdyoya gelene kadar üç tane dayak, dört bilmem ne, bir sürü şiddet olayına tanık oldum. Benim filmlerimdeki şiddet aslında normal hayattaki şiddetin bir yansıması'.

Birazdan vereceğimiz rakamlar bu yaklaşımın hiç de doğru olmadığını ortaya koyuyor.

ŞİDDET DOLU ÇOCUKLUK

Günde ortalama 2 saat televizyon izleyen bir çocuk, 18 yaşına geldiğinde, ekranda, 40 bini cinayet olmak üzere yaklaşık 200 bin şiddet sahnesi izliyor (Houston,1992). Korkunç bir rakam bu. En korkunç, en basit yanı da şu: Normal hayatta 0-18 yaş arasında kimse 40 bin cinayet görmez, 200 bin şiddet sahnesi de izlemez. Dolayısıyla medyadaki şiddet önemli ama tayin edici değil.

Benim “gerçek, hakikat” dediğim normal günlük yaşamdaki şiddet, aslında medyadaki şiddetin anası. Yani normal hayatta, gündelik hayatta hiç cinayet, hiç şiddet olmasa televizyonda neyi yansıtacaksınız. Uydurursunuz, yansıtırsınız yine ama televizyondaki şiddet, yahut medyadaki şiddet köklerini esas olarak günlük hayattan, toplumsal hayattan alıyor. Sanal dünyayı gerçekleştiriyor.

BİRAZ UYKU ÇOKÇA EKTRAN

8 ila 18 yaş arasındaki çocuklar, günde ortalama 6.5 saat, haftada 44.5 saat televizyon, bilgisayar ya da video ekranı karşısında zaman geçiriyor. Bu süre, uykudan sonra çocukların en uzun meşgale süresi. (Kaiser FF, 2005).

Yani çocuklar 7 yahut 8 saat uyuyor. Bu da anlamlı bir şey. Sadece televizyon değil, bilgisayar ve video oyunları. Bu olağanüstü bir bağımlılık yaratıyor. Artık gerçek hayatla sanal hayat arasında ayırım yapamaz hale geliyor.

Bu kadar çok televizyon seyreden çocuklar da ne oluyor?

- Daha kolay etkileniyorlar.
- Gerçekle kurguyu birbirinden ayırt edemiyor.
- Şiddetin neden ve kökenlerini kolayca anlayamıyor.
- Ancak bakarak ve taklit ederek öğrenebiliyor.

ACISI BÜYÜYÜNCE ÇIKIYOR

Medyada şiddete maruz kalan çocukların, büyüdükleri zaman, medyada şiddet görmeyenlere oranla, şiddet yanlı olmaları olasılığı daha yüksek (ABD Kamu Sağlığı Zirvesi, 2000). Chicago Üniversitesi'nde bir profesör uzun vadeli çok ilginç bir test yapmış. Aynı mahallede yaşayan çocukları bulmuş, onları 3 yaşında test etmiş. 10'ar yıl arayla; yani 13 yaşında, 23 yaşında ve 33 yaşında yeniden televizyonla ilişkileri konusunda geniş kapsamlı bir araştırma yapmış. Mesela 3 ile 13 yaş arasında çok fazla televizyon seyreden çocuklarda, 33 yaşına geldiğinde, suç oranı en yüksek onlarda çıkıyor.

VUR KIR PARÇALA, BU MAÇI KAZAN

Şiddet içeren video oyunları, çocuklarda, empati ve yardımseverlik duygularını köreltiliyor, saldırgan düşünce, duygu ve davranışları körüklüyor (Anderson, 2004).

Televizyon ve şiddet ilişkisinde esas saptanan şöyle bir şey de var: Eğitim ve kültür düzeyi azaldıkça, televizyon izleme oranı artıyor. Televizyon izleme oranı arttıkça da, suç ve şiddet oranı artıyor. Her televizyon yayını, her çocukta veya her insanda aynı etkiyi yaratmıyor. Ama, çok fazla televizyon izleyen ve video oyunları oynayan çocuklar, çok daha fazla medya şiddetine maruz kalıyor. Ayrıca gerek yaşlıları, özel olarak da kendilerinden genç olanlarla ilişkilerinde, bir aşamada, kolayca şiddete başvurabiliyor.

Çok sık televizyon seyreden çocuklara 'Ölüm deyince aklınıza ne geliyor?' diye sormuşlar. Verilen cevaplar: Cinayet, intihar, kurşunlama, bombalama, boğma.

Oysa hakikî hayatta böyle değil. Hakikî hayatta doğal ölüm var. Kanser var, AIDS var, trafik kazası var. Onlarsa "ölüm" deyince, televizyonda gördüklerini söylüyorlar.

OLUMSUZ SONUÇLAR

Çocuklar, medya şiddetine maruz kaldıkları için:

- Anti-sosyal ve saldırgan oluyorlar,
- Şiddete duyarsız, şiddet mağdurlarına ilgisiz oluyorlar,
- Gerçek dünyanın da şiddet dolu olduğunu sanıp şiddetten korkuyorlar,
- Gerçek hayatta ve eğlencede de daha çok şiddet görmek istiyorlar,
- Şiddeti sorun çözmede kabul edilebilir bir yöntem sanıyorlar,
- Medyadaki şiddet olumlu sonuç veriyor, hatta ödüllendiriliyorsa, olumsuz etki daha da artıyor,
- Şiddet, çekici/karizmatik bir kahraman tarafından uygulanıyor ve çocuk da bu kahramanla kendini özdeşleştiriyorsa, olumsuz etki büyüyor,
- Çocuğun dikkati medyadaki şiddete odaklanmışsa, çocuk-şiddet ilişkisi daha da yoğunlaşıyor,
- Çocuk medyadaki şiddeti gerçek/gerçekçi olarak algılayorsa, olumsuz etki artıyor.

Ne yapmak gerekiyor? En azından çocuğunuz televizyon seyrederken siz de onunla birlikte izleyin. Hiç değilse şiddet sahneleri geldiğinde onun izlemesini engelleyebilirsiniz.

6.5 saat televizyon izleyeceğinize 2 saat seyredin, geri kalan zamanda çocuklarınıza kitap okuyun.

Belirli bir denge tutturmak lazım. Onu anlamak ve dinlemenin yanı sıra onun bilmediği, bizim bildiğimiz noktalarda da, hiç olmazsa konuşmaya başladığı andan itibaren tartışarak, ikna yöntemiyle çocuğu yatağına göndermek gerekiyor.

Hayatta iki tane gerçek vardır: Medyatik gerçek ve hakikî gerçek. Medyatik gerçek, hiçbir zaman hiçbir yerde hakikî gerçeği olduğu gibi yeniden üretemez. Canlı yayın bile yapsanız olay yerinden, yayın olayın görüntüsüdür. Çünkü olayın olduğu yerde hissiyat vardır, en azından bir koku vardır. Oysa televizyondaki görüntüde bunlar yoktur. Veya bir toplantı izliyorsunuz üç saatlik ama siz onu televizyonda 4 dakikada anlatıyorsunuz.

Buradan çıkarılacak iki sonuç var. Umut Vakfı biliyorsunuz sadece yerel medya seminerleri

düzenlemiyor, askeri oyuncakları toplayıp sivil oyuncaklarla değiştirdi, yürüyüş yaptı, hukukî ve tıbbî çalışmaları oldu. Bunlar çok önemli. Ben yine de, esas olarak, şiddetle gerçek hayatta mücadele etmek, medya alanında mücadele etmekten çok daha önemli diyorum. Yani biz gerçek anlamda barışçıl, insancıl, sorunları şiddet yerine anlaşarak çözebilme yeteneğine sahip olsak, toplumdaki şiddet azalır, medyadaki şiddet de azalır. Medyayı pas geçelim demiyorum ama işin hakikisiyle uğraşmak varken, yansımalarıyla çok fazla uğraşmamak lazım. Her halükarda hakiki şiddetle uğraştığımızın üç misli medyadaki şiddetle uğraşsak hiçbir işe yaramaz. Hakiki şiddetle üç misli uğraşıp, üçte biriyle de medyadaki şiddetle uğraşmamızda yarar var.

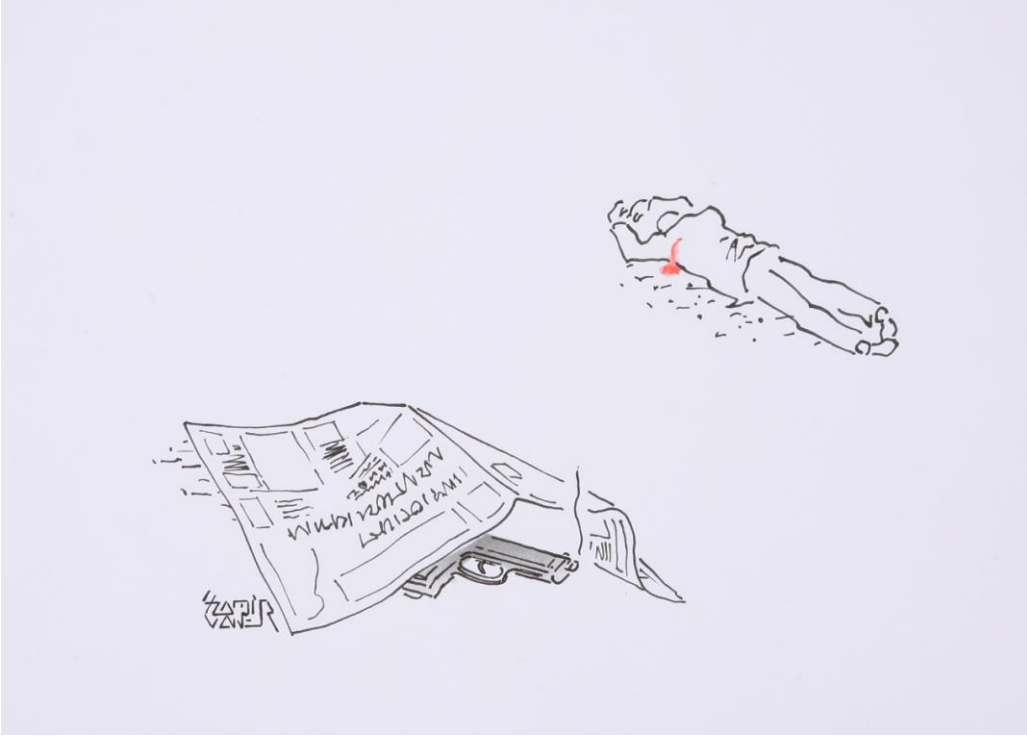
Bir örnek vereyim. Üç yer; Şırnak'ın Cizre ilçesi, Afrika'da Darfur, bir de Bağdat. Bağdat'ta zaten elektrik yok, buradaki çocuklar, insanlar televizyon seyretmiyor. Oysa baktığınız zaman bu üç yerde de olağanüstü şiddet var. Dolayısıyla, televizyon başlı başına şiddet üreten bir araç değil. Hakiki hayatta üretilmiş şiddeti televizyonda yeniden üreten bir mekanizma.

Biz ne kadar medyatik alanla uğraşsak, ne kadar insanî ve yumuşak da olsak, esas olan yüzü siyasi iradedir. Biz bu konuda çok şanslı değiliz maalesef. Bu ülkede, üstelik de bir kadın “Bu vatan için kurşun atan da yiyen de kahramandır” diye bir laf etmişse burada zordur şiddete, silaha karşı olmak.

Siyasi iradenin etkili olması, yönetici olması itibarıyla 'Ne olursa olsun hiçbir şey için silah atılmaz' dendiği gün biz huzura kavuşacağız.

3. BÖLÜM: TARTIŞMA

Yerel Medya'nın Şiddet Haberciliğine Bakışı

Sami Caner

**13. Bireysel Silahsızlanma Ödüllü “Bireysel Silahsızlanma: Yaşama Hak Tanıyın”
Karikatür Yarışması, 2007**

SORU

YENER EKİNCİ (*Akşam Gazetesi Adana Muhabiri*): Gazeteciliği gazeteci kökenli insanlar yapmalı, holding patronları değil. Peki gerçek bir gazeteci, adam bir gazete çıkarmak istese, nasıl finanse edecek? Parayı nereden bulacak? Sorunların bir çoğunun çözümünün Gazeteciler Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde mevcut olduğunu söylediniz. Peki bu Bildirge'nin uygulanması konusunda ne gibi çalışmalar yapılıyor, burada yerel gazetecilere düşen görevler nedir?

Diğer sorum; şiddet haberleri insanları sadece suça mı teşvik ediyor? Bu haberlerin ibret verici özelliği olamaz mı?

Son sorum ise çocukların şiddet görüntülerinden etkilendiği söylendi ve suç medyaya atıldı. Peki ebeveynlerin hiç mi suçu yok? Anneler, babalar çocuklarını yönlendiremiyor da suçlu sadece neden medya oluyor?

YANITLAR

NAİL GÜRELİ: Tabii çok kısa geçtik medya - ticaret - siyaset ilişkisini. Aslında sorunların ana damarı bu. Doğru dürüst gazete çıkarmak için nasıl sermaye bulunur? Doğru dürüst gazetecilik yapmak isteyen nasıl gazete çıkarır? Gazete çıkarmak günümüzde büyük sermaye işi. Halen de büyük holdingler kendi gazetelerini çıkarmaya hazırlanıyorlar. Grup gazeteleri de var, çok sermayeyle çıkan gazeteler de var, patronu olmayan gazeteler de var. Ama yaygın ve etkin bir gazete çıkarmak için bu ekonomik düzen içinde büyük sermayenin varlığını kabul etmek gerekiyor. Bu gerçek, bütün dünyada da geçerli. Bunun çaresi “editöryal bağımsızlık” denilen yayıncılık bağımsızlığını sağlamak. Onun için “editöryol bağımsızlık” denilen kurum var. Nedir o? Gazeteyi patron; yani sermaye çıkarır, gazeteciler yayınlar. Gazeteciler, gerek meslek ilkeleri çerçevesinde, gerek o grubun yayın politikası içerisinde üst yönetimle anlaşılır ama genel anlamda, sermaye sahibi günlük yayına karışmaz. Bunun sağlanması gerekir. Bu Batı ülkelerinde bile yüzde yüz sağlanmış değil. Bizde ise editöryal bağımsızlıktan söz etmek mümkün değil. Neden? Çünkü, siyaset - ticaret ve medyanın her biçimde ilişkileri vardır. Türkiye'nin ekonomik düzeninde, yerel ekonomi denilen düzende, her yerde olduğu gibi. Türkiye'de, daha ağırlıklı biçimde, siyasetle medya sermayesinin içli dışlı ilişkileri... Yasal düzenlemeyle, medya - siyaset ilişkisinin ekonomik ilişkisini, göbek bağını kesmek gerekir. Bu da tümüyle ekonomik düzenin, yasanın, hukuk reformunun değişmesiyle mümkün. O da kurumlara, meslek örgütlerine, sivil toplum örgütlerine bağlı. Basın özgürlüğü sadece gazetecilerin değil herkesin sorunu. Halkı bilinçlendirmek lazım. Bu konuda da, ne yazık ki, medyadan pek ümitli olmasalar da genç arkadaşlarımıza büyük görev düşüyor. Yılmadan, yılmadan kapılmadan mücadeleyi sürdürmek gerekir, halkı doğru bilgilendirmek gerekir. Medya okuryazarlığı da bunlardan biri. Tepki göstermek, tepki gösteren bir toplum olmak gerekir. “Dördüncü kuvvet” diyoruz ya medyaya, medyayı da denetleyecek aslında bir beşinci kuvvet gerekir. Bunu zannediyorum Le Monde Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni ortaya attı birkaç yıl önce. Beşinci kuvvet nedir? İşte sivil toplum örgütlerinin, halkın, gerek örgütlü gerek bireysel olarak tepki göstermesidir. Böylece medyayı saydam hale getirip, denetlemekle mücadele etmek gerekir. Ancak o yolla belli ölçüde sonuca varılabilir diye düşünüyorum. Yoksa “bireysel sermaye bulamıyoruz; düzgün gazete nasıl çıkarırız?” biraz gerçekçi değil...

NURÇAY TÜRKÖĞLU: Şiddet haberlerinin toplumda nasıl bir etki bıraktığı üzerine çok fazla çalışma var. Ama şöyle bir ortak noktaya gelip dayanıyorlar: Özellikle çocuklar ve yetişkinlerin şiddet haberleri karşısında öğrendikleri bir takım bilgileri hayata geçirmek için uygun bir ortama sahip olmaları gerekiyor. Yani ekonomik durumu düşükse çocuğun ya da gencin, ailesinde suç varsa, topluma katılım konusunda sorunları varsa; yani sözüyle duruşuyla toplumda itibar kazanabilmiş bir ortamda değilse, o zaman şiddete başvurmak için o şiddet haberlerinde gördüğü bazı davranışları kendisine model olarak alabiliyor. Bir cinayetin nasıl işlendiğinin ayrıntıları da veriliyor haberlerde biliyorsunuz. Bunu bir model olarak alıp aklının bir köşesinde tutabiliyor ve uygun bir ortam olduğu taktirde bunu gerçekleştirebiliyor da. Yani oradan bir şey öğreniyor; “hangi damarına bastırırsam öldürürüm” gibi korkunç yöntemler de

öğrenebiliyor. Ama ibretlik dediniz. Kime karşı ibretlik oluyor? İçinde yaşadığımız toplumdaki ortamın genel yargıları ne ölçüdeyse ibret o yönde çalıştırılıyor. İşte kız çocuklarıyla ilgili haberlerde, kız çocuğu ister mağdur olsun ister fiili yapan olsun, bu olay eğer güvensiz dönemde medyada yayınlaniyorsa, o zaman aileler çocuklarına diyorlar ki 'İşte bak okuyan kızların başına böyle kötü şeyler geliyor'. Ya da 'Erkek gibi sokaklarda dolaşma'. Sizin olumlu anlamda söylediğiniz ibretlikten tam farklı noktada bir ibretlik olarak kullanılabilir. İçinde bulunulan ortama göre kullanılıyor. En önemlisi, aslında, gerçek yaşamımızda belki de hiç karşılaşamayacağımız kadar çok kötü davranışı öğrenmiş bulunuyoruz. Bunlarla sarıldığımızı düşünüyoruz. Oysa, genellikle 3. sayfa haberleri ki, dikkatinizi çekmesinin en önemli nedenlerinden biri de bunların sıradan yurttaşlar olması. Belki de yurttaşlarla ilgili haberler birinci sayfaya veya diğer sayfalara da aktarılsa, o sayfalar da daha çok okunacak.

FİKRET İLKİZ: Ebeveynlerin hiç mi kabahati yok?. Var.. Ne kadar? Çok. Ama ben şu an sizlerle beraberim, sizlerle bu konuyu tartıştığım için kendi mahallemde olup bitenlere bakıyorum. "Ebeveynlerin hiç mi kabahati yok?" dediğimiz an kendi kabahatimizi acaba kabul etmiş mi oluyoruz? Bence biraz kabul etmiş olmamızda fayda var.

Peki, ebeveynler çocuklarının hakları konusunda çok duyarlı mı? Bana göre hayır, değil. Bu konuda hemen bir örnek de verebilirim: Çocuklar dizilerde, reklamlarda, eğlence ve yarışma programlarında yer almaya başladıkları andan itibaren ana, babaları tarafından hakları ihlal ve istismar ediliyor. Anımsayın; geçtiğimiz yıllarda bir program vardı, 'çocuktan al haberi' adlı yarışma programı. Ana, babalar tatil kazanmak için çocuklarıyla beraber bu programa gidiyor. Çocukları galip çıkarsa, sorulan sorulara doğru yanıt verirse tatil kazanıyorlardı. O programın sponsorları ise okul öncesi eğitimde görevli olan eğitim kurumlarıydı. İyi de, siz şimdi o çocukları yarışmaya soktuğunuz zaman, ana babalarına sormak lazım, bize de sormak lazım; çünkü çocuk orada yarışma programında yanlış cevap verdiği zaman biz ekran karşısında gülerken eğleniyoruz. Ana, babalar da çocuklarını yarışmaya sokmak suretiyle, aslında, onların haklarını ihlal ediyorlar.

Peki ebeveynlere soru şudur, bize de soru şudur: Çocuklar sirk maymunu mu? Yanlış yapacaklar, yanlış yaptıkları için güleceğiz eğleneceğiz, o eğlencenin sonunda da tatil kazanacağız. Bunun adı da televizyonda bir yarışma programı olacak. Gülerken, bizi eğlendirmiş olacak. Ama dünya üzerinde kabul edilmiş çocuk hakları sözleşmesine baktığınız zaman, bu sözleşmenin çocuklarla ilgili istismarı yasakladığını görürsünüz.

O halde bizim ilk adımımız şudur: Mağdur çocuklarla ilgili haberi yaparak, çocukları mağdur etmeyelim. Televizyon programlarından bir örnek "Saat Sabahın Dokuzu" adlı bir program. Bu programın yayınlanmaya başlamasından sonra gerçekleşen intihar olaylarını incelemişler. Özelliği şu: Genç kızlar en üst kata, çatıya çıkıp intihar edecekler. Programda da böyle bir şey var. 2 ay içinde sakat kalarak kurtulan 22 genç kızın verdiği yanıt "bu program nedeniyle böyle bir şey yaptım" oluyor. Eğer bu program nedeniyle böyle bir şey yapılıyorsa, o zaman Boğaziçi Köprüsü'ndeki intihar olayları için bu kadar kamera göndermeyin. En çok kamera gönderilen iki olay var: Biri Hülya Avşar'ın çocuğunun doğumu, ikincisi de Boğaziçi Köprüsü'ndeki naklen intihar yayınları...

Şimdi bütün bunları yan yana getirdiğiniz zaman, ben kendi mahallemden kendimi sorumlu görüyorum. Ebeveynlerin hiç mi kabahati yok?! Evet, var. Ama biz de bir ana, babaysak; biz de o anlamda bakıyorsak, kendi yaptığımız haberlerin de çocuklar tarafından ve başkaları tarafından da okunacağını bilmemizde fayda var.

SORU

MİTHAT KALAYCIOĞLU (*Hatay Gazetesi Yazışleri Müdürü*): Konuşmacılar medyanın olumsuz taraflarını ortaya koydular. Şimdi burada "yaygın" dediğimiz basın var, bir de "Anadolu basını" dediğimiz yerel medya var. Bu konular konuşulurken, isterdim ki, bir iki sözcükle de olsa yerel medya ile yaygın medya arasındaki farklar da ortaya konulsun...

YANITLAR

NAİL GÜRELİ: Gazeteci her yerde gazetecidir. Yaygın gazeteyle yerel gazetede çalışan gazetecinin farkı yoktur. Hepsi bu meslek ilkelerine bağlıdır, sadece mekanları değişiktir. Hepsinin sorumluluğu aynıdır. Halkı bilinçlendirmek, bilgilendirmek görevidir. Sadece ölçek

farkı vardır, haritalardaki ölçek farkı gibi. İyi tarafları da vardır yerel basında çalışanlar. Yolsuzlukları ortaya çıkarırlar, bağımsız yayın yapabilirler belli ölçüde. Yanlıları da vardır hepsinin, aynı kaynaktan gelir yanlıları da. Yani ilkeleri konuşurken “yerel basın”, “yaygın basın” diye ayırmak mümkün değil. Yerel basında da meslek ilkelerini ihlal eden meslektaşlarımız var, yaygın basında da var. Çıkar ilişkileri yaygın basında büyük holdingler düzeyinde, muhatabı da bakanlıklar, hükümet düzeyinde. Yerel basın da yerel ekonomik odaklar ve yerel yönetimlerle içli dışlı ilişkiler içinde... Bu içli dışlı ilişki olmaz; belli bir mesafenin korunması lazım. Bu yerel basında da aynıdır. Diyelim ki; işte yolsuzluk, ekonomik çıkar sağlamak, ihale almak vs. yaygın basında ölçeği çok daha fazla, milyarlarla ölçülür, yerel basında ise binlerle ölçülür. Onun için “yerel basın”, “yaygın basın” diye şu konuşma çerçevesinde ayırmanın gereği yok. Bir bütün içinde değerlendirmek gerekir...

NURÇAY TÜRKÖĞLU: Yerel basın olarak özellikle çocuklara ve gençlere daha çok katılım imkânı vermek sizin yararınızdır. Ama kendilerinin ve anne babalarının gördüklerinde utanmayacakları biçimde. Yani başarılarıyla, güzellikleriyle yer vermek lazım. Mesela bir çocuk sayfası ayırarak siz de okuyucularınızı artırarak, hemşehrilerinizin daha çok gazete içinde yer almasını sağlayabilirsiniz. Müthiş bir keyif ve zevkle katılacaklardır. Bence, yerel basının en önemli fonksiyonu, yüz yüze geldiğimiz komşularımız ve akrabalarımızın da içinde bulunduğu bir okuyucu kitlesine seslenebilmeniz. Bu sizin katılımcı, ideal gazetecilik yapmanız için de müthiş bir fırsat veriyor.

FİKRET İLKİZ: Yerel basın dediğiniz zaman, Malatya'dan bir örnek vereyim. Hatırlarsınız, Malatya'da Sağlık Bakanlığı'na bağlı çocuk yuvasında bazı olaylar meydana gelmişti. Çocuklara işkence yapıldığına dair görüntüler yayınlanmıştı. Aslında bu, yaygın olarak bütün televizyon kanallarında yer almaya başladıktan sonra, yerelin çok daha etkin, çok daha başarılı olduğu da görüldü. Hatta o tarihlerde, 2005 yılında, Malatya 1. Sulh Ceza Mahkemesi bu haberin yayınlanmasına yasak getirmişti. Yani, yayın yasağı koymuştu. Ama oradaki gazetecilerin yargıya başvurmaları sonucunda, yani bu yayının yasağının kaldırılması konusunda verdikleri uğraş sonucunda yayının yasağı kaldırıldı. Hatta ve hatta yayının yasağı kaldırılırken, aslında olayın soruşturulmasında kamu yöneticilerinin çok büyük eksiklikleri bulunduğu, eğer gazeteciler olmasaydı bu olayın ortaya çıkarılmasının mümkün olmadığı, gazetecilerin ortaya çıkardığı bu olayların kamuoyunda çok daha fazla tartışılmasının gerekli olduğuna dair bir karar verdi. Sadece ve sadece Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne atıf yaparak, işkence yasağı nedeniyle, çocuklara işkence yapılan görüntülerin dışında konulmuş olan bütün yayın yasaklarını da ortadan kaldırdı. Bunu söylemekle neyi anlatmak istiyorum? Aslında yerel gazetecilerin başlattığı bir konu; özellikle çocuklarla ilgili olmak üzere örneklediğim, kötü örneklere rağmen, önemli örneklerden birisi de böyle bir olaydır. O nedenle yerel gazetecilerin bu konudaki başarılarını da kimse gözardı etmiyor.

Kaldı ki, biz yaygın basının temsilcileri de değiliz. Bir başka türlü söylemek gerekirse, sadece orada bulunmamızdan hareketle hepimizin ortak sorunu konusunda birlikte hareket etmek, özellikle de yerel gazetecilerle birlikte hareket etmek bana göre en doğru tavırlardan birisi olacaktır.

SORU

YENER EKİNCİ (*Akşam Gazetesi Adana Muhabiri*): Bu seminerde medyanın olumsuz yanları konuşuldu ve eleştirildi. Bir mesaj vermek gerekirse, medya kötü bir şey mi? Buradaki genç arkadaşların kafasında nasıl bir şey oluşacak? Medyanın olumlu yönleri var mı? Medya olmasaydı ne olurdu?

YANITLAR

AYHAN AKCAN: Medyanın bu konuda sorumlu olarak aktarılması çok fazla gündeme geliyor zaman zaman. Olayın görsel kısmı çok ön plana çıktığı için şiddeti artıran, kötü bir model olarak aktarılıyor ama bilimsel olarak böyle değil.

Nedense her olayda bir suçlu arandığında ,medya öne sürülüyor ama bunun çok fazla gerçekte ilişkisi yok. Asıl anlamda, şiddetin toplumda bu kadar yaygın olması problem. Orada çok fazla çözüm üretilemediği için görsel kesim ön plana çıkartılıyor. Ama medya etkiliyor mu? Evet,

etkiliyor. Bu konuda tamamen karar verici, bu konuyu belirleyici etken değil. O anlamda medyanın kendisini sorumlu tutmak yanlış. Tabii ki yapılması gerekenler var, onları da anlatıyoruz. Sadece bizim ülkemizde değil, bütün dünyada bu böyle. Tabii ki olayın reyting yönü en çok tartışılan konu. Onun için medyanın sorumlu olması zaman zaman gündeme gelse de aslında belirleyici değil.

NURÇAY TÜRKÖĞLU: 25 yıldır iletişim fakültelerinde ders veren bir insan olarak bu tartışmaların içinde hep yer alıyoruz. Zaman zaman bize, yani iletişimin akademik bölümüyle ilgilenen öğretim üyelerine “medyaya düşman yetiştiriyorsunuz, bunu yapmayın” diyorlar.. Biz de diyoruz ki “biz medyaya düşman ya da hayran yetiştirmeyiz, yetiştirmemeliyiz”. Bizim işimiz bu değil.

Buradaki genç arkadaşlarıma tavsiyem, şu anda gördükleri, yaygın, popüler, reyting aldığı iddia edilen anlatım tarzına biraz kuşkucu bakmaları. Kendi tarzlarını yaratabilecekleri ve böylece farklılıklarını ortaya koyabilecekleri, biraz daha zorlu bir uğraş içine girmeleri. İletişim mezunlarının yerel basında yer alması için daha çok çaba gösterilmesi gerekiyor. Ama bizim öğrencilerimizin de hayalden uzak durmaları gerekiyor. İşin emeğinin karşılığını vermeden kimse sizi bol parayla köşe yazarı yapmaz kolay kolay. Onun dışında tabii ki, onurunuzu kıracak davranışlara da fırsat bırakmamak gerekiyor. Yani, medyayı dönüştürebilme gücü var aslında gençlerin. Bu gücü kullanabilecek inisiyatif sahibi, bilinçli yurttaşlar olmaları gerekiyor önce. Daha sonra, medyada profesyonel olarak çalışabilmek üzere beceri, bilgi ve donanımına sahip olmaları ve iyi modelleri kendilerine örnek almaları, iyi kılavuzları takip edebilmeleri gerekiyor. Bu mümkün. Ama dünyanın bazı yerlerinde durum farklı. Mesela, Venezüela'da bu yaz bir araştırma yaptık, Devlet Başkanı Chavez gençlere televizyon kurmuş. Evet, şu anda bizim böyle bir gücümüz olmayabilir. Ama bence inanıyorsanız nerede olursanız olun, kendi çapınızda bir dönüşüm yaratabilirsiniz.

RAGIP DURAN: Dört cümleyle yanıt vermeye çalışayım. Birincisi; her kişi kendi kurumuna, kendi mesleğine karşı eleştirel, sorgucu olursa daha iyi ilerleriz. Övgü değil, eleştiridir önemli olan. İkincisi; aslında medya organları da insan gibidir; bunun zengini fakiri, gevezesi, suskunu yani her cinsi var. Tıpkı her cins insan olduğu gibi... Üçüncüsü; medya mülkiyetidir. Eğer Hürriyet gazetesi Doğan Holding'in değil TGC'nin gazetesi olsaydı bambaşka bir Hürriyet olacaktı. Medya mülkiyeti tayin edicidir, parayı veren düdüğü çalıyor maalesef. Editöryal bağımsızlık da Türkiye'de fazla gelişmedi. Bir patron sultanı, holdingin ve diğer şirketlerin çıkarlarını savunmak, gerçeği savunmaktan daha önemli hale geliyor.

Son 15-20 yılda yine Amerika'da gelişen bir “barış” gazeteciliği var. Bu esas olarak şiddet karşıtı, savaş karşıtı yani özellikle “çatışmalı alanlarda nasıl gazetecilik yapılır?”, onu gösteren bir gazetecilik anlayışı. Aslında, çok da yeni olmayan ama geleneksel gazeteciliği, çözüm bulucu bir şekilde, iki devlet savaştığı zaman, savaşa karşı barışı tutan, rakamlar üzerine değil, bir insan öldüğü zaman “neden öldü ve bu insanların ölmemesi için ne yapılabilir”i sorgulayan bir gazetecilik türü. Bunu çeşitli alanlarda uygulamak isteyen Türkiye'de de arkadaşlarımız var. Kamu çıkarını esas alan, gerçeğe mümkün olduğu kadar yaklaşan, bağımsız ve özgür bir gazetecilik için, neyse ki, gençler için umut hala var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU: Medya, her alan ne kadar kötüyse o kadar kötü veya iyi diyebilirim. Ama sadece daha etkili bir alan olduğu için olumlu şeylerin yapılmasının daha mümkün olduğunu düşünüyorum. O yüzden, medyanın böyle bir yolu benimsemesi ve etkili olması mümkün. Yoksa başlı başına iyi ya da kötü diye tanımlanabilecek bir şey değil.

SORU

MİTHAT KALAYCIOĞLU (Hatay Gazetesi Yazıişleri Müdürü): Bazı basın kuruluşları arasında haklı olmayan bir rekabet var. Bu “haber alma”dan, tüm noktalara kadar yansıyor. Bundan dolayı da silahsızlanma ve şiddet haberlerine yönelik bir suçlama olamaz mı? Mesela, bir A ajansı ya da İstanbul ve Ankara'da çalışan bir muhabir arkadaşımız istediği yerden istediği haberi alıyor. Biz ise aynı noktada olmamıza rağmen haberi alamıyoruz. Genel olması gereken bir haberin yansıtılmasını da etkilemiyor mu bu?

YANITLAR

RAGIP DURAN: Bizde maalesef şöyle bir gelenek var: Haberi elinde bulunduran haber kaynağı, zaman zaman gazeteler ve gazeteciler arasında ayrımcılık yapıyor. “Bizim Ahmet var falan gazetede çalışan, haberi ona verelim” diyor. Dolayısıyla, diğerleri haberi atlamış gibi görünüyor. Bu hoş bir şey değil tabii. Ama bizde ne yazık ki gazeteci, muhabir açısından haber alma edimi daha çok haberin kendisine ulaşması olarak algılanıyor. Yani vali, emniyet müdürü, kimse yetkili; haber kaynağı, haberi elinde tutan, o verirse biz haber yaparız... Öyle gazetecilik olmaz. Gazeteci, aksine, kendi saptadığı, bağımsız ve özgür olarak saptadığı ve istediği konu üzerine gidip o haberi alır. Çünkü, kimse kendisini olumsuz gösteren haberi vermez; herkes kendisini olumlu gösteren haberi gazeteciye vermeye çalışır. Onun için gazetecinin esas görevi, “haber koklamak” tabir edilen, gidip, bir yerde haber niteliğinde bir şey varsa onu almaktır. Tabii, dönem dönem iktidar sahipleri, dünyanın her yerinde olduğu gibi, bu haberin çıkmasını istemez. Yönetimle, idareyle gazeteciler arasında bir çatışma vardır her zaman. Yönetim, kendine yönelik iyi haberleri verir. Ama hiçbir zaman kendi aleyhinde haber vermez. Gazetecilik, doğal olarak muhalif bir meslektir. Öyle sürekli herkesi öven insandan iyi bir gazeteci olmaz. Tam tersine, herkese eleştirel bakandan iyi gazeteci olur.

Biraz da belki olumsuz ama gazetecilere “felaket tellalı” veyahut “felaket tüccarı” derler. Çünkü bir memlekette her şey çok iyi gidiyorsa, biz işsiz kalırız. Gazetecinin işi, kamu açısından doğru dürüst çalışmayan, hata yapan, kusur yapan bir mekanizmayı ortaya çıkarmaktır. Bu da düşmanlıktan değil; gazeteci, onun düzgün çalışmasını istediği için bunu yapar. Bunun normal olarak böyle olması lazım. Muhalif insan bozuk, kötü şeyleri ortaya çıkaran insandır. Gazetecilik masa başında bekleyecek, birileri bülten gönderecek, sen de onu yayınlayacaksın değil. Halkla ilişkilerdir o. Gazetecilik gizlenen gerçeği ortaya çıkarmaya çalışmaktır. O bakımdan, maalesef kötü uygulamalar oluyor. Yöneticiler arasında da, gazeteciler arasında da oluyor. Gazetecilik yaptığınız dönemde “vali bana haber vermiyor” diye yakınmak doğru değil. Sen gidip al haberi. Vali zaten kendi aleyhinde haber vermez. Gazetecinin esas görevi gizlenen, kamudan gizlenen ve kamu yararı olan haberi çıkarmaktır.

NAİL GÜRELİ: O haberi çıkarmak için gazetecinin haber kaynaklarıyla sıkı ilişkiler içinde olması gerekir ve de mesafeli ilişkiler içinde olması gerekir. “Kardeşim gazeteciliği” diye bir gazetecilikten bahsettik Anadolu’da ücra köşelerde. Çünkü, o gazeteci arkadaşlarımız haber kaynaklarıyla çok sıkı fıkı ilişki kuruyorlardı. Emniyet müdürüne “ağabeycim” diyordu. Belediye başkanına kardeşi gibi hitap ediyor ve zannediyor ki bu samimiyet kendisine daha çok haber akışını sağlayacaktır. Halbuki tam tersine, onu ciddiye almazlar. Gizlenen, aleyhinde olan bir haberi vermez size. Gazeteci, karşısındaki haber kaynağına güven verecektir, sıkı ilişki içinde olacaktır. Ama bu “ağabeycim” gazeteciliğine varmayacaktır, gazetecinin saygınlığına yakışan bir mesafede olmalıdır. O taktirde, belediyedeki başka kaynaklardan o haberi size mutlaka söylerler.

SORU

MİTHAT KALAYCIOĞLU (*Hatay Gazetesi Yazışleri Müdürü*): Servis yapılan habercilik olayını kastediyorum. İçeriden servis yapılan haberler olabilirse, ancak biz bu haberleri yapabiliriz.

YANITLAR

NAİL GÜRELİ: Servis yapılan değil, bülten gazeteciliği değil. Bülten gazeteciliği denilen olayda, haber kaynağı, kendi işine geleni size verecektir. Zor meslek tabii gazetecilik. Zorluğu aşmanın yöntemlerini de söyledim: Gazetecinin bilgi sahibi olması. Uzman gazeteci yok bizde. Şimdi bakın, 60 yaşında muhabirlik yapan adamlar vardı. Bakandan daha çok bilgi sahibi olan gazeteciler vardı. Onlar kül yutmazdı.

SORU

AHMET ABDULLAHOĞLU (*Antakya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı*): Yolsuzluk haberi veren gazeteci şiddete maruz kalıyor. Bir yolsuzluk haberini yazıyorsunuz, taraf basın sizi hedef seçiyor. Yolsuzluğu belgeyle kanıtlanmış o kamu görevlisi yalana dolana başvuruyor. Dışarıda

tandıklarınızı sizin üzerine salıyor. Sizi şiddetle maruz bırakıyor. Bu yolsuzlukların üzerine gitmeyiniz diye. İşin garip tarafı; adliyenin bütün bu haberleri suç duyurusu kabul etmesi gerekirken, gazeteci hakkında dava açılıyor. Şimdi, esas geldiğimiz konu bu. Şu anda basın Türkiye'de ikiye bölünmüş. “Şu gazeteleri okumayın, bunları okuyun” deniyor, “senin basın, benim basın”... Şimdi, biz içimizdeki bu çelişkiyi nasıl gidereceğiz? Biri yolsuzluğu çıkarıyor, biri yolsuzluğu savunuyor. Gazeteci yolsuzluğu çıkarttığında bu kez adliye gazeteci hakkında dava açıyor.

YANITLAR

FİKRET İLKİZ: Siz tabii yolsuzluk haberi yayınladığınız zaman isteğiniz ve talebiniz haklı olarak derhal adliyenin harekete geçmesi. Böyle bir beklenti içinde olmanız doğru ve makul. Dolayısıyla bunun bir suç duyurusu kabul edilerek mahkeme açılması beklenebilir. Bunda hukuka aykırı ya da kanuna aykırı herhangi bir durum söz konusu değil. Tabii yolsuzluk haberi yaparken ve böyle bir beklenti içinde olurken haberin diline dikkat etmeniz gerekiyor. Onun da sebebi çok basit. Eski TCK'da iftira suçu, şimdi, yeni TCK'da biraz değişikliğe uğratıldığından dolayı, o değişiklik çerçevesinde sizin haberiniz somut gerçeğe uygun değilse, adliyede başınız derde girebilir. O nedenle bu haberin niteliği ve içeriği yasalar çerçevesinde çok dengeli olmalı. O haberden dolayı da herhangi bir kimseye -tırnak içinde söylüyorum- bir iftirada bulunmamanızı da gerektirir. İki yönlü soruşturma açılır. Biri sizin haberiniz nedeniyle, karşılığında da o kişi -genellikle bunlar kamu yöneticilerinden gelir- komplo olduğunu söylerler, iftira atıldığını söylerler ama ikisi de soruşturulabilir. O nedenle soruşturma ile ilgili olan haberler bakımından sizin ayrıca bir de ispat hakkınız vardır. Bu da kanunen verilmiş bir haktır. Yargılanmaya başladığınız andan itibaren ispat hakkını talep ederseniz, mahkeme size “ispat” hakkınızı kullanma konusunda olanak sağlayacaktır. Ama siz de, mahkemede, gerçekten bunun yapıldığını kanıtlayan belgelerle kendinizi savunabilirsiniz.

Diğer taraftan sizin yolsuzluk dediğiniz olayı, diğer gazete “hayır o yolsuzluk değildir” diye haber yapıyorsa, o da sonuçta gazetecilerin kendi içlerinde olaya nasıl baktıklarını veya mahallede olup biten tartışmalar nedeniyle taraf tutmalarından kaynaklanan sorunlarını yansıtır. Ama beni doğrudan ilgilendiren gazetecilerin kamuoyunda tartışma açması, bilinmeyenleri aydınlatması, bu anlamda gerçeklerin ortaya çıkarılmasını sağlayarak, en azından toplumda daha yaşanılabilir bir düzen kurması, yolsuzlukların önlenmesidir. Bunu da gazeteciler yapar. Bu da çok normal. Çünkü ilk bilgiye ulaşan sizlersiniz. Elde ettiğiniz bilgiyi saklamamanız gerekiyor. Bir başka deyişle haber haline getirmeniz gerekiyor. Çünkü sonuçta sizin yapmış olduğunuz haber benim gerçekleri öğrenme, haber alma hakkımı da doğrudan doğruya ilgilendiriyor. Onun için, adliye yönünden görünümde, tabii ki, kanunların hepsini bilmek durumunda değilsiniz ama işin alfabetini ilgilendiren bazı maddeleri adliyeden size bir celp geldiği zaman öğrenmeyiniz, baştan okuyunuz. Bunlar belli başlı maddelerdir. Yolsuzluk yapan o kişiye hakarete bulunmamanız, kullandığınız sıfatlara dikkat etmeniz gerekir. O yüzden TCK'da okuyacağınız bir kaç madde var: Hakareti, iftirayla ilgili düzenlemeyi, basın kanunu bilmeniz gerekmektedir. Basit bir kural 18 yaşından küçük olan suç fail ve mağdurlarının kimliklerini açıklayamazsınız.

Şimdi altında imzası olmasına rağmen inkâr ediyor diyorsunuz, ne söyleyeyim size?! Peki, “savcılar bu nedenle görevlerini yerine getirmiyor” diyorsunuz. “Vay bunu niye yapmıyorsun ey savcı” diyorsunuz. O zaman açın anayasanın 129. maddesinin 5. fıkrasını okuyun. Orada şunu söyler: Herhangi bir şekilde, bir savcı, görevini yerine getirmediği takdirde doğrudan savcının bağlı bulunduğu kuruma, Adalet Bakanlığı'na, devlete dava açabilirsiniz. O halde, siz yapmış olduğunuz haber nedeniyle o kişi hakkında herhangi bir yolsuzluktan dolayı dava açmayan savcıyı Antakya'da dava eder misiniz? Bakın şöyle bir soru soruyorum. Bu gazeteci, bu nedenle görevini yapmayan savcıyı dava eder mi? O gazeteci dava açtığı zaman o gazetecinin başına bir şey gelirse, o gazeteci adliyede yargılanmaya başlarsa, bütün gazeteciler ayrımsız o gazeteciyi destekleyebilmek amacıyla sadece yanında durmak için duruşmasını izler mi? Aynı yolu siz buradaki gazeteciler olarak takip eder misiniz?

FİLİZ KERESTECİOĞLU: Her şeyi hukukî olarak yaptıkları halde, arkadaşlar, bir şey yapılmıyorsa, tamam ama onun da ötesi var. Bu noktada bırakmak çok olumsuz bir şey olur. Bu sadece gazetecilik mesleği için değil, bu toplumun hakikaten temiz olup olmamayı tercihiyle de alakalı. Sizin böyle bir yolsuzluğu ortaya çıkarmanızda “Ben böyle idareciler istemiyorum, bunlardan hesap sorulmasını istiyorum” diyen insanların da olması lazım. Biraz toplumsal

muhalefete de bağılı.

RAGIP DURAN: Türkiye'de 1984 ile 2000 yılları arasında bizim 24 meslektaşımız sokak ortasında vurularak öldürüldü. Yazdığı haberlerden dolayı. Dolayısıyla, gazetecilik kolay bir şey değil. Dört dörtlük haber yapıyorsunuz; bizim yaptığımız kimi haberler bir adamın ekonomik iflasına neden olabilir. Kamu yetkilisiyle ilgili yaptığımız haber onun işten el çektilmesine neden olabilir. Yeteri kadar demokratik kültür gelişmediği için, medyaya karşı yeteri kadar hoşgörü de olmadığı için, zaman zaman yasal olmayan yollardan holding yöneticisi veya kamu yöneticisi o haberin yayınlanmaması için veya yayımlandıktan sonra gazeteciye çeşitli saldırılarda bulunabilir. Yahut da öldürülebilirsiniz. Ama iki şey var ki, ona mutlaka güvenmeniz lazım: Bir tanesi; Türkiye'de hukuk veya mahkemeler ne kadar kötü işlerse işlesin, bir takım hakimler, savcılar bazı kötü kötü kararlar alsalar da, hukuk müessesesi dediğimiz kuruma güven çok daha önemli bir şey. Hukuk dışına çıktığımız anda bitiyor her şey. Ne kadar kötü işlerse işlesin, ne kadar aksaklı olursa olsun, zaman içerisinde bunun düzeltilmesi mümkün. İkincisi; gazetecilikte gerçeğe yaklaşmak. Dört dörtlük bir haber yaptığımız zaman o haberi canımız pahasına koruruz. Hukuk bir, gerçek iki... Gazetecinin kıymeti oradan. Kamu çıkarımı savunduğunuz sürece, meşru zeminde kaldığımız sürece, hukuk kurallarına aykırı davranmadığımız sürece, aleyhinde yazdığımız holding yöneticisi veya kamu görevlisi ne yaparsa yapsın... Zaten yapabileceği en son şey sizi vurmaktır.

Gerçeği savunmak bazen çok zordur. Bunu da hesaba katmak lazım. Yoksa, imza atmış inkâr ediyor, tabii ki oluyor. Ama tutarlı, kendi içinde özel olarak bir düşmanlık beslemeden, esas olarak kamu çıkarımı, gerçeği savunduğunuz için haber yapıyorsanız, “evet” kaçınılmaz olarak rakipleriniz olacaktır. O rakiplere karşı alınacak hukukî tedbirleri de söyledik. Gazetecilik tarihi, haber kaynağı ile muhabir arasındaki kavganın tarihidir. O vermek istemez, biz almaya çalışırız. O, yayınlamaya çalıştığımız zaman susturmaya çalışır, gazeteyi kapatır, gerekirse öldürür -ki bazı durumlarda öldürüyor- ama bu tarih başladığından beri bu mücadele devam ediyor. Gönül ister ki, kimse kimseyi öldürmesin, biz hepimiz dört dörtlük haberler yapalım. Suçlular da adalet, hukuk tarafından hakettikleri cezayı alsınlar. Kamu düzeni dirlik ve düzenlik içinde kalsın.

SORU

VEYSEL KORKMAZ (*Demokrat Gazetesi, İskenderun*): Son zamanlarda Güneydoğu'da çeşitli illerimizde kitlesel çatışma ortamları oluyor. Ne yazık ki, o çatışma ortamlarında çocuklar da ön planda. Bu konuda diyeceğiniz nedir? Bu çocukların Türkiye üzerindeki diğer çocuklar üzerindeki etkisi ne olacaktır?

YANITLAR

RAGIP DURAN: Tartışmalı bir konu. Bizim aldığımız devlet terbiyesi, devlet kültürü nedeniyle bir yere Cumhurbaşkanı ya da Başbakan gelince sınıflar boşaltılır, çocuklar onu karşılamaya götürülür. Çok hoş bir şey değil. Çocuklar severek, isteyerek, bilerek gönüllü olarak Cumhurbaşkanı'ni karşılamaya gideceklerse, ona da izin vermezler.

Ben bu Kürt meselesini uzun yıllardır takip ediyorum. Şu çok aklıma yatmıyor: Herkes çocuk sahibidir ya da çocuktur. Şimdi ana, babası “Git bugün gösteri var, sen ön planda dur, taş al, polise taş at” diyor resmi söyleme göre, o çocuk da onu yapıyor. Çok inandırıcı değil bu.

Şöyle bir eksikliğimiz var: Televizyonda üçüncü sınıf artistlerin iç çamaşırı rengine dair haberler yapılıyor; bu çocuklarla ilgili bir tane röportaj, bir tane haber duyduunuz mu, bir mikrofon uzatıldı mı? Ben şahsen merak ediyorum. “Evladım sen polise neden taş atıyorsun, nedir senin düşmanlığın?” diye aç sor. Yani, madem bir suç işliyor çocuk, bu konuda bilgi sahibi değiliz, yahut da tek taraflı bilgi sahibiyiz. Aileler çocukları sürüyor; çocuklar da aptal, bile bile panzerin önüne ölüme gidiyor... Ben inanmıyorum buna. O çocuklar isteyerek ve bilerek gidiyorlar. Ne yazık ki, devletin güvenlik birimleriyle, bir kısım yurttaşın çok da medeni olmayan bir takım ilişkileri var. Yani oturup da konuşularak çözülebilecek ilişkiler, panzerle, taşla çözülüyor. Bu olumlu bir şey değil tabii. Ben medya açısından baktığım zaman, özel olarak şiddetle, zorla analar babalar çocuklarını bu tür çatışmaların içine sokuyorsa, kabul edilecek bir şey değil. Ama ben öyle olduğunu sanmıyorum. Bir de, buna karşılık, devletin önlem olarak düşündüğü bir şey var ki; polise taş atan çocukların ana, babalarının yeşil kartı alınacakmış.

Böyle bir şey olmaz. Bir kere bu, suçun bireyselliğine aykırı. Sen anne, babayı niye cezalandırıyorsun? Sen sanki görmüşsün, anne, baba “git, polise taş at” demiş. Böyle devlet olmaz; daha doğrusu devletin bu yaptığı kabul edilir bir şey değil. Yeşil kart ancak suistimal edilirse alınır. Ayrıca da çocuktan velilerin sorumlu olmasına rağmen, bir o çocuklar zorla mı oraya götürüldü? Gösterilere baktığın zaman hiç öyle değil, onlar heyecanla, inançla, olumsuz, yasaya aykırı şeyler yapıyorlar. O konuda kimsenin şüphesi yok ama zorla götürüldüklerine dair bir işaret yok. Zorla götürülmüş olsalar bile anasının, babasının yeşil kartını almak bir devlete yakışmayacak intikamcı bir yaklaşım.

SORU

ÖZCAN ALADAĞ (*Çukurova Gazeteciler Cemiyeti*): Gazetecilerin şiddete uğraması medyada şiddetin içine giriyor mu? Böyle bir araştırma yapılmış mı? Toplum nasıl etkiliyor, olumlu veya olumsuz açıdan?

YANITLAR

AYHAN AKCAN: Deprem örneğini yaşamıştı ülkemiz biliyorsunuz. Aslında oradaki en önemli konulardan biri de, oradaki ilk müdahaleyi yapıp, bu müdahale esnasında travmaya maruz kalanlardır. Doğal aslında; siz mesleğinizi icra ederken, zaman zaman bu tip çok zor konularda haber alıyorsunuz ve o ortamda kalıyorsunuz. Sizin de travmatize olmanız, o konularda sıkıntıya girmeniz, problem yaşamanız doğal. Koşullar gereği, aldığınız risk gereği travmatize olmanız, zaman zaman öfke duymanız, öfkenizi dışa yansıtabilmeniz, sıkıntılı olmanız normal. Aslında, aynı olay bazı meslek gruplarında da var. Burada yapılacak olan şey bireysel olarak gazetecilik dışında da kendinizle ilgili, kendi sıkıntınızı atabilecek aktivitelere girmenizdir. Bu bir spor olabilir veya başka bir şey olabilir. Ama bizim kültürümüzde bu yok. Yani, meslek dışında da insanın kendisini ortaya koyacağı, rahatlatıcı, stres atıcı bir gelişme yok. Böyle olmadığından dolayı, belli bir noktadan sonra polislik mesleğinde nasıl çok intihar, şiddet eğilimi varsa, siz de bu tür olaylarda çok fazla taraf olduğunuzda, belli bir noktadan sonra duyarsızlaşıp, travmatize olmanız doğal. Ama tabii, bu bir süreç. Bundan arınmak, ayakta kalabilmek için de kendinize bir takım aktiviteler yaratmanız gerekiyor.

SORU

GÜVEN SEN (*Gaziantep Anahtar Gazetesi*): Türkiye’de tüccarların, siyasetçilerin, belirli bir tarikatın desteğini almadan sadece gazetecilik yapan, satıştan para kazanan, reklam verene yalakalık yapmak zorunda kalmayan, okurun desteğiyle ayakta duran bir gazete çıkarmak mümkün müdür? Tabii, dağıtım şirketlerinin tekellerini de aşarak...

RAGIP DURAN: Zordur ama mümkündür. Dünyanın çeşitli ülkelerinde bütün bu neoliberal ekonomi, basına yönelik baskılar, dağıtım vesaireye rağmen çıkan gazeteler var. Hemen somut bir örnek: 1910 yılından beri Fransa’da haftalık siyasi mizah gazetesi çıkıyor. 500 bin tirajı var. Bir santim ilan almamıştır şimdiye kadar. Sadece okurun verdiği parayla çıkıyor. Almanya’da alternatif bir kooperatif yapısıyla sürdürülüyor. Latin Amerika’da çok hoş örnekler var, bağımsız televizyonlar var. Çok zor bir şey. Çok kolektif bir ruha sahip olmak lazım. Bir dava adamı olmak lazım. “Dava” derken angaje, militan basını kastetmiyorum. Militan basına hiçbir karşıtlığım yok. Bir şeyin militanlığı lazım, gazeteciliğin militanlığı... Kamu yanlısı gazetecilik yolunda militanlık yapma cesaretine, cüretine ve aklına sahipseniz, bir grup arkadaşınızla birlikte Türkiye’de de benim karşılaştığım öğrenci yayınları, sendika yayınları var. Bu, çok marjinal kalıyor vesaire olabilir ama bu biraz da ideolojik egemenlikle ilgili bir şey. Yani bir ülkede sağcılık, devletçilik, muhafazakârlık çok güçlü ve egemense, siz orada kaçınılmaz olarak, hiç olmazsa bir süre, marjinal kalmak durumundasınız. Ama teknik olarak bakıldığında Japonlar yapmış, biz niye yapmayalım...

ÖZGEÇMİŞLER (Sunum sırasına göre)

Nazire DEDEMAN

Nazire Dedeman, TED Ankara Koleji mezunudur.

Dedeman Holding'de Başkan Yardımcılığı görevinin yanı sıra, Yüksek İstişare Kurulu Başkanlığı yapan Nazire Dedeman, Umut Onurlu Önderler Yetiştirme Vakfı (Umut Vakfı)'nın Kurucu Başkanı ve aynı zamanda Yönetim Kurulu Başkanı'dır. Hukukun üstünlüğü, bireysel silahsızlanma, barış ve anlaşmazlıkların çözümünde barışçıl yöntemleri gençlere yeğletme konularında faaliyet gösteren Umut Vakfı'nda kendisi aktif görevler üstlenir. Konuyla ilgili olarak çok sayıda tebliğleri, makaleleri ve röportajları yayınlanmıştır.

Birçok diğer sivil toplum kuruluşunda da faaliyet gösteren Dedeman, halen; TED Ankara Kolejliler Derneği, TED İstanbul Koleji Vakfı, Turizm Yatırımcıları Derneği (TYD), Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), Türkiye Otelciler Birliği (TÜROB), Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), Türk Kalp Vakfı ve Kayseri İli Yardımlaşma Derneği İstanbul Şubesi (KYD) üyesidir. Çalışmaları birçok ödül ve plaketle takdir edilmiştir.

Yayınlanmış "Nazire" ve "Bir Avuç Göl" adlı şiir kitapları bulunan Nazire Dedeman'ın bazı şiirleri bestelenip, seslendirilmiş ve "Herşey Alt Üst" adlı albümde yer almıştır. Bugüne kadar resimleriyle birkaç karma sergiye katılan Nazire Dedeman, organik bağcılık ve zeytincilik de yapmaktadır.

Ahmet ABDULLAHOĞLU

Antakya'da 1959 yılında dünyaya geldi. İlköğretimden sonra, Haziran 1974 yılında Hatay Gazetesi'nde mürettip olarak mesleğe başladı.

1979 Kasım ile 1981 Mayıs tarihleri arasında vatani görevini yaptıktan sonra, çırak olarak mesleğe başladığı Hatay Gazetesi'nde 1 Ağustos 1981 tarihi itibarıyla ortak olarak mesleğe devam etti.

1982-1989 yılları arasında, AK Ajans olarak bilinen, Akdeniz Haber Ajansı'nın Antakya Muhabirliğini de yaptı.

11 Ocak 1989 yılında Özyurt Gazetesi'ni kurduktan sonra Hatay Gazetesi'nden ayrıldı. 1996 yılına kadar Özyurt'ta devam eden meslek yaşantısına, 6 Ocak 1997 yılından itibaren şimdiki sahipliğini yaptığı Atayurt Gazetesi'nde gazetecilik yaşamını sürdürüyor.

2002 yılı sonunda yapılan Antakya Gazeteciler Cemiyeti Genel Kurulu'nda başkanlığa aday oldu ve seçildi.

Halen Atayurt Gazetesi'nin sahipliğini ve Antakya Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı görevlerini sürdürüyor.

Hatay Adliyesi'nde Yazı İşleri Müdürü olarak görev yapan eşi Güler hanımla, 9 Kasım 1984 yılında evlendi. Hukuk Fakültesini bitiren oğlu Hasan stajyer Avukatlığını sürdürürken, İngilizce Öğretmenliği'nde eğitim gören kızı Emine ise üniversite ikinci sınıfta eğitimini sürdürüyor.

1988 yılında Sarı Basın Kartı'nı 2008 yılı Kasım Ay'ında da Sürekli Basın kartını aldı.

Nail GÜRELİ

Nail Güreli, 1952 yılından bu yana aralıksız olarak gazetecilik yapmaktadır. Stajyer muhabirlikten genel yayın yönetmenliğine, röportaj yazarlığından yazı işleri müdürlüğüne kadar gazeteciliğin çeşitli birimlerinde çalışmıştır. Halen Milliyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı ve Milliyet Ödülleri Yönetmenliği yapan Nail Güreli, zaman zaman zaman yazı dizileri hazırlamaktadır. Otuz yıla yakın süre Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın çeşitli kademelerinde görev yapmış ve 1983 yılında Genel Başkanlık'dan SODEP'e Kurucu Üye olması nedeniyle istifa etmiştir.

Nail Güreli, 1988 yılından bu yana ard arda üç dönem (6 yıl) Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Yönetim Kurulu Üyeliğine ve 1994 Mart'ında Cemiyet Başkanlığı'na seçilmiştir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nde yedi yıl Başkanlık yaptıktan sonra, değişimi ve yenileşmeyi sağlamak gerekçesiyle 2001 Nisan'ında kendi isteğiyle ayrılmıştır.

Meslek kuruluşlarının yarışmalarında çeşitli dallarda dokuz ödül kazanan Nail Güreli, ayrıca 1996 yılından bu yana, aralarında Sertel Gazetecilik Vakfı Demokrasi Ödülü, Orhan Apaydın Vakfı Demokrasi ve Barış Ödülü, Lastik-İş Sendikası'nın Gurur Tablomuz Ödülü, Lions İnternational Foundation Melvin Jones Fellow Ödülü olmak üzere 9 sivil toplum örgütü tarafından da onur ödülleri almıştır. Yayınlanmış 16 kitabı olan Nail Güreli'nin, son kitaplarından biri medya eleştirilerini içeren “Şu Bizim Medya” adını taşımaktadır.

Prof. Dr. Nurçay TÜRKÖĞLU

Lise öğrenimini Adana Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Basın Yayın Yüksekokulu'ndan mezun oldu. İstanbul Üniversitesi'nden “Haber Ajansları” konulu teziyle Yüksek Lisans, “Toplumsal Değişim ve Televizyon” konulu teziyle Doktora eğitimini tamamladı.

Doktora sonrası araştırma için İngiltere'de bulundu.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde çok sayıda bilimsel toplantılara katıldı.

1984 yılından bu yana Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışıyor.

Halen, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı'dır.

Av. Fikret İLKİZ

Av. Fikret İlkiz 1950 yılında doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olan Fikret İlkiz, İstanbul Barosu'na kayıtlı olarak Avukatlık görevini sürdürmektedir.

Fikret İlkiz; İstanbul Barosu Dergi Yayın Kurulu Üyeliği (1992-2003), İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi (SEM) Kuruculuğu ve Yürütme Kurulu Üyeliği ve SEM “AİHS ve Bireysel Başvuru” Bölüm Başkanlığı (1996-2002), Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma Uygulama Merkezi Yürütme Kurulu Üyeliği (2002-2005), Basın Konseyi Hukuk Danışmanlığı ve Genel Sekreter Vekilliği (1992- 1996), Cumhuriyet Gazetesi Avukatlığı ve Hukuk Danışmanlığı (1982-2004) ve Cumhuriyet Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü (1997-2002) görevlerinde bulunmuştur.

Av. Fikret İlkiz, halen NTV/CNBC-e Hukuk Danışmanlığı görevine devam ederken, aynı zamanda Güncel Hukuk Dergisi Genel Yayın Koordinatörlüğü, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyeliği, Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyeliği, Bilgi Üniversitesi Hukuk ve İletişim Fakültesi Öğretim Üyeliği ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Hukuk Danışmanlığı'nı da sürdürmektedir.

Av. İlkiz, aynı zamanda Basın Konseyi ile Dayanışma Vakfı Kurucu Üyesi, Umut Vakfı

Mütevelli ve Yönetim Kurulu Üyesi, İnsan Hakları Kurumu Vakfı Kurucu Üyesi, Türk Ceza Hukuku Derneği Yönetim Kurulu Üyesi ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Onursal Üyesi'dir ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti 1998 Basın Özgürlüğü Ödülü sahibidir.

Mehmet Ali SOLAK

29 Ekim 1962 tarihinde Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'da doğdu. İlkokuldan sonra, Dr. Faik Çubukçuoğlu'nun desteğiyle ortaokulu okudu. Dar gelirlili ve 13 çocuklu bir ailenin bireyi olarak, okumayı çok istemesine rağmen, okula gitmesi zordu. Bu nedenle gündüz çalışıp, gece okuyabileceği tek yer o dönemde açılan Akşam Endüstri Meslek Lisesi Torna Tesviye Bölümüne kayıt yaptırdı. Kayıt yaptırdığı bölümle ilk kez tanışmasına rağmen, o dönemde MEB'nin karşılıksız bursunu kazandı. Liseden sonra kazandığı yüksek öğrenim kurumlarına gidemediği için, uzun bir süre sonra Açık Öğretim Fakültesinde okumaya karar kıldı. Halen 4 yıllık Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Yönetim ve Organizasyon Bölümü ikinci sınıf öğrencisidir.

Hatay'da 32 yıldır sürdürdüğü gazetecilik meslek yaşamına Antakya Gazetesi'nde başladı. Daha sonra Hatay, Özyurt Gazetelerinde Yazı İşleri Müdürlüğü görevini üstlendi. Aynı süreçte Gölge Adam, Çukurova Gazetesi Antakya muhabirliği, üç yıl NTV Hatay Temsilciliğini yaptı. Aynı zamanda 20 yıldır Cumhuriyet Gazetesi Antakya Muhabiri.

Bu arada Aralık 2009 tarihinde 13'üncü yılına giren Hatay Güney Rüzgarı Dergisi'ni, **dizgisinden dağıtımına** kadar olan görevleri üstlenerek, "Tek Kişilik Ordu" misali tirajı 1200 olan derginin bugünlere gelmesini sağlayan Hatay Güney Rüzgarı Dergisi'nin sahipliğini yapmaktadır.

Kısa bir dönem Antakya Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığını da yürüten Mehmet Ali Solak, Türkiye Spor Yazarları Derneği Hatay Temsilciliği gibi, çok sayıda sivil toplum kuruluşunda da üyesidir.

Bugüne kadar çok sayıda makale, yazı dizileri ve söyleşilere imza attı. Başarılı çalışmalarından dolayı aldığı ödüller arasında;

- AGC'nin açtığı inceleme ve raporlama birinciliği,
- Milli Prodüktivite Merkezi'nin açtığı Slogan Yarışması Türkiye üçüncülüğü,
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Konrad Adenauer Vakfı Yerel Basın 2004 Türkiye birinciliği

ile çok sayıda kurum ve kuruluş tarafından verilen mansiyon ve teşekkür belgelerini de sıralayabiliriz.

Evli, biri erkek, biri kız olmak üzere iki çocuk babasıdır.

Uzman Dr. Ayhan AKCAN

Dr. Ayhan Akcan 1962 yılında doğmuştur. Denizli Cumhuriyet Lisesi'nden sonra Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. İhtisasını Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tamamlamıştır. Çalışma hayatına Adalet Bakanlığı'na bağlı Cezaevi Hekimliği (1990-1993) ile başlayan Ayhan Akcan sırasıyla; Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde AMATEM, 35. Serviste "Kronik Şizofren Hastalar" ile ilgili çalışmalar, II.Nevroz biriminde özellikle "depresyon, anksiyete bozuklukları, yas, travma sonrası stres bozukluğu ve kişilik" üzerine çalışmalar (1993-1998) yapmıştır. 1998 yılından itibaren Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim Araştırma Hastanesi'nde, Psikiyatri Uzmanı olarak çalışmaktadır.

Dr. Ayhan Akcan'ın bilimsel çalışmaları ise şöyle sıralanabilir: Cezaevi, Silah, Trafik, Polis gibi Kriminal Psikiyatri alanında, trafik alanında "Psikotrafik" kavramını geliştirip, binlerce şoförün psiko-teknik değerlendirmeden geçmesi, iş psikolojisi alanında "psiko-business" kavramıyla işyerlerinde psikolojik destek ve tedavi üniteleri kurarak ve özel güvenlikte çalışan personelin

“psiko-security” kavramıyla psikolojik testten geçirilmesini pratik uygulamaya sokmuştur. 2001 yılında kurulan Bakırköy Psikiyatri Tedavi ve Araştırma Merkezi (BAPAM) Kurucusu ve Koordinatörü olan Dr. Ayhan Akcan, yine araştırmalarına bu merkezde devam etmektedir.

Aynı zamanda Radyo Cumhuriyet, Radyo Kent, Medical Channel ve ETV’de sosyal psikiyatri konularında program yapmış ve sunmuştur. Star TV’de Program Danışmanlığı yapmaktadır.

Umut Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi olan Dr. Ayhan Akcan, 2000 Yılı Toplumsal Kariyer dalında Fair Play ödülünü almış ve yine ceza ve silah üzerine yaptığı bilimsel çalışmalar bir çok bilimsel kongrelerde ulusal düzeyde ödüllendirilmiştir.

Av. Filiz KERESTECİOĞLU

1984 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu.

1987 yılından bu yana İstanbul’da serbest avukatlık yapmaktadır.

5 yıldır da, Güncel Hukuk Dergisi Yazı İşleri Müdürü olarak çalışmaktadır.

Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı’nın ve İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi’nin kurucularındandır.

Ragıp DURAN

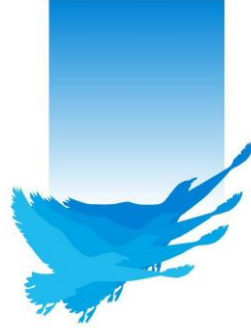
1954, İstanbul doğumludur; kütüğü Antakya, Şehitler Mahallesi’nde bulunmaktadır.

Galatasaray Lisesi’nden sonra Fransa’da Hukuk tahsili gördü.

1978’den bu yana Aydınlık, Hürriyet, Cumhuriyet, AFP, BBC, Özgür Gündem’de çalıştı. Galatasaray Üniversite’nde ders verdi. Halen Fransız Liberation ve Lübnan El Müstakbel gazetelerinin Türkiye muhabiridir.

Medya eleştirisi konusunda yayınlanmış üç kitabı bulunmaktadır.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

U M U T
V A K F I
1 9 9 3
UMUT
FOUNDATION

Yıldız Posta Cad. No:52 Esentepe - İstanbul

Tel: (212) 337 29 93

Fax: (212) 288 66 75

e-mail: vakif@umut.org.tr

<http://www.umut.org.tr>